

DAR APIE ROMANĄ IR JO KRITERIJUS

Atsiliepiant į dr. Jono Griniaus priekaištus Kęstučiui Kebliui

LIUTAS MOCKONAS

Prieš kurį laiką "Į Laisvę" fondo išleista "Lietuvių literatūra svetur" jau spėjo susilaukti ilgesnių įvertinimų. Kaip ir galima buvo tikėtis, kontroversiškiausių šios knygos bendradarbiu tapo Kęstutis Keblys. Jo kategoriškos pastabos dėl išeiviško lietuvių romano susilaukė priešiškos reakcijos. Vienas iš tokių pasiskelbimų buvo dr. J. Griniaus straipsnis "Kriterijai romanui vertinti", tilpęs "Draugo" kultūriniam priede (1969.4.12d.). Aname straipsnyje J. Grinius abejojo K. Keblio pasirinktais romano kriterijais, o taipgi smarkiai kritikavo parinkimą A. Skėmos ir A. Landsbergio knygu ("Baltos drosulės" ir "Kalionės") tarp aštuonių geriausių išeivijos romanų. J. Griniaus pastabose yra daug dalyku, su kuriais kiekvienas, vertinąs šiuolaikinę literatūrinę apraišką, galėtų nesutikti. Šiame rašinyje tad ir norėčiau sustoti prie kelių J. Griniaus minčių, svarstytų jo straipsnyje.

J. Grinius, pasidžiaugęs, kad "Lietuvių literatūroje svetur" K.

nėmėis vertybėmis) tenka suabejoti, ar šie kriterijai tinka išeivijos romanui. Dauguma kritikų, išskyrus tuos, kurie viską vertina pagal savo sukurto romano idealą, bando pasirinkti mastelį, kuris atitiktų vertinamąjį objektą. Obuoliai, paprastai, yra lyginami su obuoliais, o apelsinai su apelsiniais. K. Keblys, priklausydamas šiai grupei vertintojų, bandė surasti bendrą vardiklį, kuris apjungtų dvidešimties metų išeivijos romano laikotarpį.

Kiekvienos tautos romanas, turįs savo garsią tradiciją, kaip pvz. anglų, prancūzų ir iš dalies net rusų, yra kilęs iš miesto, ne iš kaimo. Lietuviškoji miesčioniška civilizacija yra nauja, o jos romanas jaunas. Išeivijos romanui, dar brenšančiam iš sodžiaus ir į klimpūsią giminės peizažų buitiniuose aprašymuose, vargiai tiktų kriterijai, atskleidžiant žmogaus santykių su visuomene ir

kopa, vedanti į veikalus, liečiančius žmogaus santykius su visuomene ir vertybėmis. Lietuvos kaimo idilių natūrmortiški atodūšiai, kaip P. Andriūšio "Sudie, kvietkeli", nors stilistiniai įdomūs, bendroje lietuviško romano progreso raidoje yra rodyklės, nukreiptos į akligatvį. K. Keblys su savo straipsniu "Lietuvių literatūroje svetur" pasirodė kaip pažangos skatintojas — balsas retai girdimas mūsų išeiviško romano tyruose.

Kaip ir galima buvo tikėtis, J. Grinius savo didžiulius patrankas atsuko į A. Skėmos ir A. Landsbergio romanus ("Baltoji drosulė" ir "Kalionė"), kurie pateko į K. Keblio aštuonių geriausiųjų išeivijos romanų būrį. Savo pastabose J. Grinius Kebliui prikišo, kad jis vartojęs du neapibūdintus mastelius, paženklintus žodžiais "tradicinis" ir "modernus". Labiausiai J. Grinius pasigedo "modernizmo" aptarimo. Sutinkant su daktaru, kad Keblys per daug nesigilino į šios sąvokos esmę, vis dėlto yra keista J. Griniaus argumentuose užtikti "schadenfreude" gaidą — lyg apibūdindamas moderniąją literatūrą, Keblys būtų atidavęs kažkokią Pandoros skrynją, talpinančią savyje viso pasaulio blogybes. Nežinant tikrų priežasčių, kodėl Keblys neapibūdino kas "modernu" ir kas "nemodernu", kodėl neprileisti, kad jis tikėjosi, jog šių laikų skaitytojas, prieš imdamas į rankas "Lietuvių literatūroje svetur", bus buvęs bent minimaliai susipažinęs su dvidešimtojo amžiaus romanu ir žinos, ką modernizmo sąvoka reiškia mūsų

Rašytoja Birutė Pūkelevičiūtė, "Draugo" devynioliktojo romano konkurso laimėtoja.

su laikų kontekste. Argumento dėlei galima pakartoti modernaus romano atributus taip, kaip jie yra dėstomi mokyklose ir suprantami plačios literatūros besidominčios publikos. Savybės, būdingos moderniam romanui ir kartu visai moderniajai literatūrai, yra šios:

1. Pasakojimo laikas yra praradęs vientisumą — yra tapęs suskaldytas į fragmentus. Pats pa-

sakojimas susideda iš epizodų, nesurištų chronologine tvarka, kaip pvz. sąmonės srautiškame romane.

2. Plačiai naudojamos aliuizijos ir kitus grožinės literatūros veikalus, filosofiją, mitologiją ir t.t. Pvz., T.S. Eliot'as "Waste Land'e" dažnai cituoja iš Dantės "Dieviškosios komedijos" ir Sv. Augustino, o Skėma "Baltoji drosulė" iš Schopenhauerio.

3. Romano prasmė yra sluoksniuota — susideda iš kelių, vienos nuo kito priklausomų klotų. Pvz., J. Joyce'o "Ulysses" yra aptariamas realistinėje, psichologinėje, simbolinėje ir epinėje plotmėje.

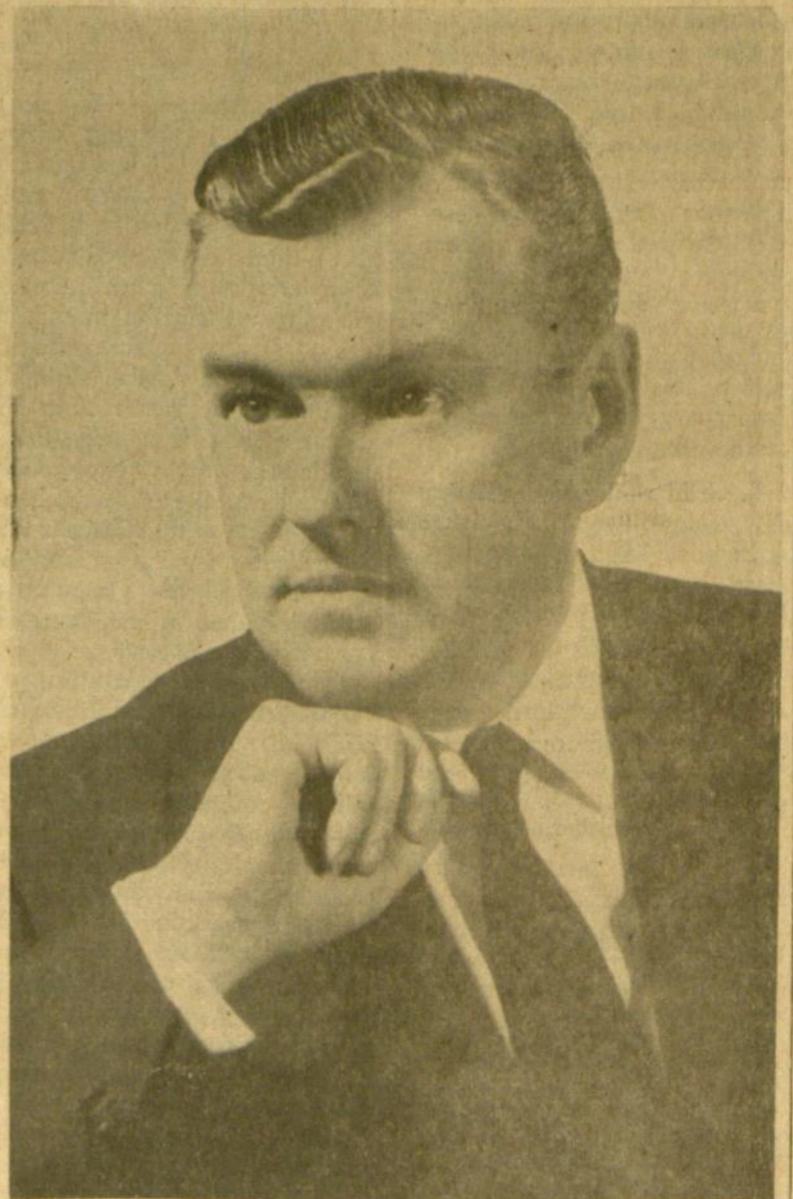
4. Antiherojus iškelimas į svarbiausių veikalo veikėjų eilę.

5. Romano pasakotojo atžvilgiu atsisakymas dieviško objektyvumo ir visažinojimo (liečiant slapčiausias personažų motyvacias, kas būdavo būtina tipiškame 19 amžiaus romane o pasikliaunant pasakotojo betarpišku angažavimusi subjektyvioje — emocijinėje situacijoje).

6. Skaitytojo — kritiko funkcijos pakeitimas iš mokslininko — ideologo, bandančio kūrinių pažinti ir idėjiškai klasifikuoti, į dalyvį — antropologą, bandantį kūrinių atpažinti, analoginiu būdu gretinant su situacijomis, pasidariusiomis archetipinėmis (archetypal) žmogaus patirtyje.

Vienas iš modernaus romano klasikų, savyje įkūnijęs visas minėtas savybes, yra J. Joyce'o "Ulysses". Tai veikalas, siekias epinės "Odisejos" proporcijas, kuriame visi įvykiai sutelpa į vieną dieną ir kur svarbiausi veikėjai yra nežymios asmenybės.

"Balta drosulė" irgi turi kai kurių bendro pobūdžio panašumų ir ši ir kitus šiuolaikinius romanus. Čia irgi pagrindinis veikėjas yra antiherojus, gausiai vartojamos aliuizijos ir įvairūs vakarų kultūros apraiškas — sąmonės srautišką pasakojimo būdą ir t.t. Tuo nenoriu Skėmos ro-

Žurnalistas Zigmantas Umbražūnas, "Draugo" devynioliktojo romano konkurso mecenatas, literatūrai paskyręs tūkstantį dolerių.

Šiame numery

KULTŪRINIAME AVANGARDE.
APIE ROMANĄ IR JO KRITERIJUS.
VLADO SLAITO EILERASČIAL.
PREMIJUOTO ROMANO ISTRAUKA.
NAUJAS BRUNO MARKAICIO VEIKALAS.
GIUSEPPE VERDI — NEMIRTINGASIS
OPEROS GENIJUS.
IŠPŪDZIAI IS VANDOS BALUKIENĖS
PACODOS.
ARGI PRINCŪ LIETUVA?
NAUJI LEIDINIAI.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
FILMŲ IVAIRUMAI.
AKADEMINĖS PROŠVAISTĖS.

KERTINĖ PARASĖTĖ

Kultūriniam avangarde

Negausiai tautai savo žmėnėmis ir neimponuojančiai savo teritorijos didumu tėra vienas kelias neiškristi iš žmėnijos estafetės — laikytis kultūriniam avangarde. Žinant, kad mūsų tautos polėkiai net per 123 metus carinės Rusijos vergijoje buvo įvairiausiomis priemonėmis slopinami, o ir dabar yra stipriai jaučiama "didžiojo" brolio okupanto priespaudos batas, reikia tik stebėtis, kaip lietuviai taip gūviai tėvynėje ir išeivijoje kultūriniam gyvenime daro plačiai pastebimus prasiveržimus. Pasiiekiami pasigėrėtinų rezultatų ir individualiai, ir kolektyviai.

Vienas iš tų kolektyvių laimėjimų reikia laikyti "Draugo" romano konkursus. Rytoj premijos garbe bus apvainikuotas 19-tas laureatas, šiuo atveju — kūrėnė moteris Birutė Pūkelevičiūtė. Jos talentas p'achiai skleidžiasi ir dramoje, ir beletristikoje, ir poezijoje, ir scenoje, netgi ir filmo bei plokštelių mene. Todėl šis laimėjimas bus proga ją pagerbti iš viso už sėkmingą, platesnę kultūrinę iniciatyvą.

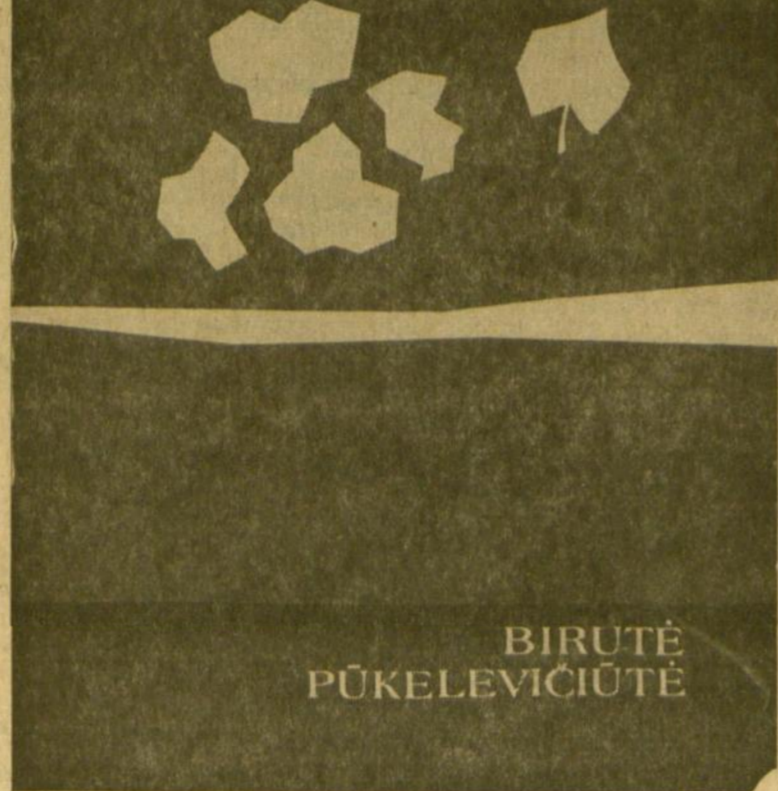
Premijos įteikimo išvakarėse reikia stabtelėti ir prie "Draugo" romanų konkursų aplamai. Jie išskėlė ne vieną talentingą rašytoją, davė visą eilę romanų knygų lentynoms ir dienraščio atkarpai, paskatino daugelį kūrėjų imtis plunksnos, apskritai išeivijos gyvenimo ir literatūrinės kūrybos sritį, išryškinant talentus ir turtinant mūsų literatūrinį lobyną. Tegu ne visi net ir premijuotieji romanai yra tos pačios lygiai aukštos vertės, bet vis dėlto literatūrinės gyvybės

reguliarus pulsas išeivijos dienų pilkumoj. Dėka tų konkursų jau 19,000 dolerių mūsų mecenatai sunėšė kūrėjų atžymėjimui, ir tai jau yra šis tas.

Besidžiaugiant įvairiais mūsų kultūriniais prasiveržimais, šia proga verta prisiminti ir kitą platesnio plano polėkį: savo veikimą plečia Baltijos kraštų draugija (The Association for the Advancement of Baltic Studies), įsisteigusi lietuvių, latvių, estų mokslininkų suvažiavime 1968 m. Maryland universitete. Ši Baltijos valstybių mokslininkų sąjunga neseniai Columbijos universiteto patalpose, New Yorke, buvo susaūkususi savo susirinkimą. Jau pradėti žygiai valdžios įstaigose ši Baltijos kraštų mokslininkų vieneta teisiškai inkorporuoti. Atitinkamą dokumeta iš lietuvių pasirašė B. Vaškėlis. Baigiamą paruošti šios mokslininkų sąjungos konstitucija, ir šiame darbe dalyvauja organizacinio komiteto narys prof. Vytautas Vardys. Numatyta leisti informacinį periodinį leidinį "Bulletin of Baltic Studies", kuris padėtų pasikeisti informacijomis apie lietuvių, latvių, estų mokslininkų daromas studijas.

Planuojami Baltijos kraštų studijiniai seminarai, besireiškiantis platesnio masto mokslinėmis konferencijomis, besidominčiomis Baltijos kraštų literatūra, istorija, ekonomija ir t. t. Šitokie Baltijos kraštų mokslininkų suvažiavimai numatomi šaukti kas dveji metai, įvairiose vietose, ir jiems sudarytas toks planas: 1970 m. — San Jose mieste, Calif., 1972 m. New Yorke, N. Y., 1974 m. (Nukelta į 2 psl.)

RUGSĖJO SEŠTADIENIS premijuotas romanas

Premijuoto romano viršelis, pieštas Kazio Veselkos. Knygą jau bus galima įsigyti ši sekmadienį (kovo mėn. 22 d.) Jaunimo centre, Chicagoje, 3 val. popiet "Draugo" devynioliktojo romano premijos iškilinėje — koncerte.

Keblys pasirodė kaip humanistas, išskėlęs žmogų bei žmėgiškos būties prasmingo aspekto atskleidimo svarbą, jį vis dėlto dėl tų pačių dorybių vėliau sukritikuoja. Anot J. Griniaus, K. Keblio kriterijai yra per daug siauri, nes žmėgiškas individas nėra izoliuotas tikrovėje. "Todėl ir jo (žmogaus L.M.) prasmė atsiskleidžia santykiuose su gamta, visuomene, dvasinėmis vertybėmis, Dievu".

Pasikliaudamas J. Griniaus kriterijais, K. Keblys vargiai būtų ką nors radęs verto įvertinti. Nesistebėtina, kad Keblys pasirinko patį paprasčiausią romano vertinimo matą — romano pagėjimą pilnai atskleisti žmogų ryšium su tikrove, kurioje jis gyvena. Tai primityvi ir gan paprasta samprata. Tačiau romanai, atitinką ši privalumą, yra jau pa-

1) Ne tiek su gamta ir Dievu, nes ką J. G. vadina atskleidimu žmogaus santykių su Dievu. Iš tikrųjų yra žmogaus santykių atskleidimas su religinėmis vertybėmis.

APIE ROMANĄ IR KRITERIJUS

(Atkelta iš 1 psl.)

mano kelti į padanges. Jame yra ir konstrukcinių silpnųjų ir ryškiai nuspalvintų melodramatišnių momentų, apie kuriuos ne vienas (kartu ir J.G.) jau yra rašęs. Tačiau dėl suminėtų panašumų K. Keblys yra teisus, vadindamas šią knygą "eksperimentu teisinga kryptimi".

Pagrindinis kaltinimas, mestas Landsbergio ir Skėmos romanams, yra tvirtinimas, kad jų pagrindiniai veikėjai tai "savvy užsidarę egocentrikai", impulsyvūs, racionaliai negalvoję ir su psichopatinėmis tendencijomis. J. Grinius teigia, jog iš tokių veikėjų niekada negalime sužinoti, kas yra jų kentėjimų tikroji priežastis. "... Galime užjausti ligonį iki ašarų, bet iš jo negalime sužinoti nieko protingo sau, nė galiojančio kitiems, nes toks individas nebėra tikras žmogus," sako J. Grinius. Iš J. Grinius pastabų susidaro įspūdis, kad tik racionaliai protaujant ir aiškiai dėstant savo mintis yra vieninteliai įmanomi veikėjai romane. Čia norėčiau gerbiama kritikai priminti seną tiesą, kad veikėjo komunikacinis potencialas ir jo prasmė nepriklauso nuo jam parinkto psichinio stovio, bet nuo rašytojo gabumų veikėją sėkmingai panaudoti savo pasirinktos temos išvystymui. Jau vien dėl to, kad romano veikėjas yra protiniai nenormalūs, dar nereikia, jog jis automatiškai skaitytajui nieko negali pasakyti. Po to, kai W. Faulkner'is savo garsioje "The Sound and the Fury" pasirinko nebylio — idioto Benjy sąmonę vaizduoti svarbiausio romano įvykius, kalbėti apie nenormalių žmonių panaudojimo romane netinkamumą būtų bergždžias reikalas. — Benjy epizodas "The Sound and the Fury" yra vienas iš žymesnių įvykių amerikiečių romano istorijoje. Jis yra susilaukęs plataus atgarsio Europoje (ypatingai Prancūzijoje) ir tai ne vien tik dėl savo melodramatišnių ypatybių, kaip aiškintų J. Grinius.

Savo straipsnyje J. Grinius nesutinka su K. Kebliu ir R. Šilbajoriu dėl jų nuomonės, jog Skėmos Garšva ("Balta drobulė") atskleidžia naujų minčių, naujo supratimo ir naujų peryvenimų pasaulį. Toks įspūdis, pagal J. Grinius, jiems susidarė ne dėl Skėmos romano vidinės gėmės, bet dėl naudoto vaizdavimo būdo, kuris yra "įtaigus, provokuojantis, dekaduojantis, trumpai — siurrealistiški vaizdai". Itikėjus J. Griniui, "Užgaunantieji provokuojantieji momentai yra jo (Skėmos vaizdavimo būdo L.M.) stiprybė". Šitaip rašo literatūros mokslininkas savo disertacijoje, nagrinėjęs O.V. Milašiaus kūrybą, kurioje pasitaiko net tokių posmų:

Viršum kapų plevna juodas tvaikas.
Keli varnai prisilėję žmogienos,
Ir glėžnas vėjas—švilpaujantis vaikas —
Negyvelius užmigdė Lofotenuos.
Savižudys, paklydėlis, vargdienis,
Tarytum broliai, ilsis Lofotenuos.
Tą keistą vardą malonu kartoti —
Ar jums ramu, ar jums ramu miegoti?
(Vertė Tomas Venclova)

Kažin, ar aptardamas šias ir kitas giliai tikinčio O.V. Milašiaus eiles, J. Grinius jas aiškino, kaip "užgaunančias" ir "degraduojančias"? "Balta drobulė" J. Grinius vertina iš giliai realistišnių — natūralistišnių pozicijų, lyg nė karto būtų negirdėjęs apie potekstes, užuominas bei aliuizijas. Susikoncentravęs paviršiuje, jis nepastebi kitų interpretacijos galimybių. J. Gri-

nius pamiršta, jog šiuolaikinio romano natūralistinė dalis yra tik išviršinis klotas. Ir to klotas aptarimas — tai tik pirmas žingsnis į veikalo daugialypės reikšmės. J. Grinius yra teisus: šių laikų romane žmogus tapo izoliuotas nuo visuomenės. Tačiau žmogaus sąmonės kalba, kuria nemaža dalis romanų yra rašomi, pasiekia gan žymų sugestyvumo laipsnį, priartėdama prie poezijos ir duodama rašytojui progą išreikšti žmogaus vidinius peryvenimus įvairialypiuose kontekstuose. Pavyzdžiui "Ulyses" personažai, nors visuomeninėje plotmėje yra paskendę kasdienybės smulkmenose — epinėje plotmėje peryvena įvykius, turinčius atgarsį Homero "Odisejoje". Jų peryvenimai yra nei kiek nesjauresni kaip Balzac'o herojų intriguojančioje Restauracijos visuomenėje. Todėl, norint suvokti modernųjį romaną, reikia keisti ir analizės įrankius. Nebeužtenka sociologiniais romano duomenimis paremtų apibendrinančių pastabų, bet reikia pasirausti ir veikalo įvaizdžiuose, pasiekti aliuizijas ir save atverti užuominoms.

Idomu, kodėl J. Grinius lengva ranka nubraukė Keblio svarstymus, paremtus R. Šilbajorio straipsniu "Žmogus Antano Skėmos kūryboje", tipusius "Metmenų" žurnale. Aname straipsnyje "Baltos drobulės" kalbos ir imagerijos analizės pagalba, R. Šilbajoris bandė suprasti Antaną Garšvą — svarbiausią to veikalo personažą. R. Šilbajoriui, per Antaną Garšvą, skėma atskleidė žmogaus — kūrėjo problematiką. Šilbajorio interpretaciją jokių būdu nelaikau paskutiniu žodžiu Skėmos kritikoje, tačiau jis parodė teisingą metodą, kuriuo Skėmos romanas turėtų būti vertinamas. J. Grinius šį romaną vertino pagal abstraktojo sociologinio charakteristikų šablono. Prie kokių nesupratimų prieinama abstraktojo vertinimo keliu, galima spręsti iš "Baltos drobulės" temos aptarimo J. Grinius straipsnyje. J. Grinius skėbia romano pagrindine yda absurdo filosofijos grindimą psichopato kriterijomis. "Baltos drobulės" įspūdis ir tezinio romano rėmus yra naujiena. Manau J. Grinius sutiks, kad bet kokia filosofija, net ir absurdo, ar ji būtų užmaskuota ar ne, turi turėti ryšį su kokia nors racionali personažo motyvacija — jo logišku galvojimu. Kitaip išeitu, jog visi pasaulio beprotnamiai yra pilni absurdo filosofų. Galop J. Grinius dar daugiau sumaišo savo teiginis, pats sau prieštaraudamas: paskelbęs kaip pagrindinį romano ("B. d.") ydą — absurdo filosofiją, jis sako, kad "... iš psichinio ligonio skausminį peryvenimų niekada negalime sužinoti, kas jo kentėjimų tikroji priežastis — ar jo liga, ar žmogaus gyvenimo tariamas absurdas arba beprasmybė".

J. Grinius kritikuoja Keblį, jog šis peikia lietuvių rašytojus dėl jų nesidomėjimo šiandienine Vakarų literatūra, užklaudamas jo, ar raginimas mokytis iš vakariečių nėra netiesioginis skatinimas į epigonizmą. Tuo J. Grinius lyg ir perša mintį, jog šiandieninė tematika ir rašymo būdas, kokie jie yra Vakaruose, turėtų būti svetimi lietuvių rašytojui. Sutinkant su J. Griniu, kad susve-

2) Iki šiol geriausiai žinomas tezinis romanas, pagrįstas absurdo filosofija, yra buvęs A. Camus "L'Étranger". Šis veikalas pasižymi giliai racionali ir logiška konstrukcija, o jo svarbiausias personažas, Mersault, išaiškina savo gyvenimo filosofiją su tokiu minties nuoseklumu, kurio galėtų jam pavydėti ne vienas filosofijos profesorius. Alain Robbe-Grillet polemikoje prieš A. Camus ir J. P. Sartre pastebėjo, kad kiekvienas tezinis romanas, net ir neįgis racionali visatos pradą, negali apsieiti be racionalių motyvuotų personažų.

Vanda Kanytė - Balukienė Merginos rudens laukuose iš parodos Ciurlionio galerijoje, Chicagoj

timėjimo temos yra populiarios ir antiherojai yra įspilietinė vakarietiškoje romane, tenka suabejoti dėl implikacijos, jog panašiai rašyti lietuvių rašytojai yra epigonai. Kas gi galėtų suvesti šio temose autentiškiausiai išsireikšti ir kas gi turi didžiausią teisę į jas, jeigu ne Skėmos kartos lietuvių romanistai — žmonės, ne tik praradę savo kraštą, bet dažnai karo ir emigracijos laikotarpį peryvenę vertybių krizę. Būtų tikrai klauku, jeigu lietuvių romanistai emigracijoje savo didžiausią dėmesį būtų atkreipę į protingus, psichologiniai išbalansuotus bei savimi patenkintus mokslininkus, astrofiziologus ar inžinierius, kaip to norėtų J. Grinius.

VI. Kulbokas savo straipsnyje apie emigracinę kritiką (žiūr. "Lietuvių literatūra svetur") J. Grinius irkiuoja tarp "moralistų — dorovininkų". Reikia pripažinti, kad tokio pobūdžio kritika turi savo vietą. Šiaip jau moralistinė kritika kartais būna įdomi platesnio pobūdžio apmąstymuose (pasiremiant literatūra) apie kultūrų ir vertybių krizes. Tačiau ji visada būdavo mažiau sėkminga paskirų veikalų aptarimuose. Pažymėtina, kad kritikai —dorovininkai amžinai tenka balansuoti tarp savo propaguojamų universalių moralinių idealų ir asmeniškų prietarų. Dažnai tie abu dalykai susimaišo. Pavyzdžiui, Levias Tolstojus kadaise visiškai sumenkino Sekspyrą ir Beethoven'ą. Mūsų J. Grinius irgi neatleikia, kai jis bando nuvertinti didįjį stilistą ir 20-to amžiaus prancūzų romano tėvą — G. Flaubertą. Tačiau, moralistų — dorovininkų, kartu ir J. Grinius, didžiausia nuodėmė yra, kad jie eina į literatūrą pažejoti socialinio-moralinio pobūdžio reikiacijų. Analizuodami literatūros kūrinius, jie faktus renka ir grupuoja pagal empirinį — pozityvistinį požiūrį. Jų apibendrinimai nepašaukia J. Grinius išvadų apie "Kelonės" Julijū ir "Baltos drobulės" A. Garšvą, kad jie "... yra savvy užsidarę egocentrikai, impulsyvūs ir vieniši, teiška kontaktų su moterimis pirmiausia seksualiniu pagrindu." V. Kubilius, vienas iš žymesnių šiandieninių kritikų Lietuvoje, yra taikliai pastebėjęs: "Moralistas pripažįsta tik tokį romaną, kuriame teigiamos pozityvios moralinės normos... faktų inventarizacija yra daugiau iš-

orinis istorinės-kultūrinės mokyklos pėdsakas. Žymiai blogiau, kai pagal šios mokyklos tradiciją žiūrime į literatūrą tik kaip į ekonominės, socialinės, moralinės informacijos šaltinį, kai ieškoma kūrinyje tik žinių arba idėjų, ignoruojant estetines vertybes..."

Tai iš esmės empirinis literatūros traktavimas, pagrįstas pozityvistinio metodologija, kurią vargu ar galima šiandien pavadinti moksline. Literatūra nėra nei realybė, nei tikslis jos analizei, kuri gali būti tiriama realiu reikiškinės analizės metodu. Ji reikalauja savo atskiro metodo, kuris galėtų atskleisti šios verbalinės visatos sandarą ir vertę" (mano pab.) (V. Kubilius "Šioks toks sielvartas ir viena kita abejonė", Pergalė, 1969 m. Nr. 7). Dr. J. Grinius straipsnis "Kriterijai mūsų romanui vertinti" yra dar vienas bandymas guldinti modernųjį romaną į senos mokyklos, moralistinių kriterijų Prokrusto lovą. Panašaus pobūdžio svarstymai yra jau retai kur užtikami, ir todėl turėjo būti įdomūs visiems, kurie domisi kritikos istorija, nes dr. J. Grinius juose sutraukė nemažą bagažą žinių ir tradicinių argumentų ginti savai pozicijai. Tik gaila, kad jo straipsnyje dar vis jaučiasi palengva rusestanti asmeniškų prietarų gaida.

• Išėjo iš spaudos Lietuvių katalikų mokslo akademijos SUVAŽIAVIMO DARBŲ VI-tas tomas, spausdintas Romoje. Kovo mėn. 12 d. buvo gauti pirmieji veikalų egzempliorai, o kovo 15 d. pradėta tomas išsiuntinėti pirmiausiai L. K. M. Akademijos nariams ir jos leidinių prenumeratoriams, taipgi universitetų ir mokslo institutų bibliotekoms bei žurnalų ir laikraščių redakcijoms. Kas dar norėtų užsisakyti naująjį "Suvažiavimo darbų" VI tomą, tuojau terašo šiuo adresu: L.K.M. Akademijos reikalų vedėjui, Piazza della Pilotta 4, 00187 Roma, Italija.

Ir šis "Suvažiavimo darbų" tomas, kaip ir ankstesnieji, yra bus (XVI 496 psl.) ir turiningas. Jame yra teologijos, filosofijos teisės, istorijos, medicinos, pedagogikos ir psichologijos, literatūros ir kalbos, politinių ir socialinių bei tikslinių ir gamtos mokslų studijos. Veikalą redagavo Gregorianumo universiteto prof. dr. A. Liuima, S.J.

Kertinė Parastė

(Atkelta iš 1 psl.)

Chicagoje, Ill., 1976 m. Philadelphiaje, Pa., 1978 m. Toronte, Ont. Tai, žinoma, dar tik projektas, bet jis jau atskleidžia ryžtą planingai toliau tęsti Baltijos kraštų mokslininkų koordinuotą bendrą darbą. Mieste susirinkime Columbijos universitete pasidžiaugta Baltijos kraštų mokslininkų draugijos organizacinio komiteto nario prof. R. Šilbajorio iniciatyva, pravedant Baltijos literatūros konferenciją Ohio universitete sausio 30—vasario 1 d. Ji į sekančio baltiečių mokslininkų suvažiavimo rengėjų komitetą įtraukta yra ir mūsų dr. M. Gimbutienė. Suvažiavimas, kaip minėjome, yra jau šaukiamas San Jose kolegijoje, Californijoje. Suvažiavimo organizatorių tarpe yra ir prof. V. Vardys. Suvažiavimo programa plati: Lietuva, Estija, Latvija liečia politiniai, ekonominiai, istoriniai, lingvistiniai klausimai, o taip pat ir humanitarinė šaka, apimanti archeologiją, etnologiją, tautosaką, mitologiją, literatūrą, meną, architektūrą, muziką ir kitas sritis. Ne tik šios srities temų gvildenimas, bet jau net pats Baltijos kraštų mokslininkų bendravimas, kartu atliekami studijų posėdžiai,

Šio tomo mecenatas yra dr. Juozas Kazickas, apmokėjęs spausdinimo išlaidas.

• Okup. Lietuvos spauda paminię poeto pedagogo Motiejaus Gustaičio 100-sias gimimo metines (vasario 27) Aloyzo Susiško straipsnyje "Tiesoje" (vas. 27) pripažįstama, kad M. Gustaitis daug pasidarbavęs Suvalkijos, ypač Dzukijos kultūriname bare. Esą, Gustaičio pozicija "didelių aukštumų nepasiekė, bet jo eilės yra originalus indėlis į lietuvių poezijos lobyną". Nurodyta, kad M. Gustaitis — vienas iš pionierių, kuris praskynė kelius lietuviškosios monografijos.

JEIGU JUMS REIKIA GRAŽIŲ VIZITINIŲ KORTELIŲ, kreipkitės į "Draugą", kuris spausdina tokius dalykėlius gražiai, greitai ir prieinama kaina.

DRAUGAS
CHICAGO, ILLINOIS 60629
4545 West 63rd Street

DR. ANNA BALIUNAS
AKIU, AUSU, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val: kasdien 10-12 val. ir 7-9 v. vak. Šeštadieniais 10-11 val. Trečiadi. uždaryta. Ligoniai priimami susitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3329
Rez. telef. Walbrook 5-5076

Rezid. Telef. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS GINEKOLOGINE CHIRURGIA
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirma liguos pagal susitarimą, jei neatsiliepia, skambinti 274-8012

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampus 63-08 ir California
Val: kasdien nuo 6-8 val. vak. Šeštadieniais 2-4 val. Trečiadi. ir kitu laiku pagal sutartį
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. telef. WALBROOK 5-3048

DR. G. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapimo Takų Chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

Of. ofiso HE 4-5849, rez. 538-3233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val: pirm., ketv. 1-4, vakarė 7-9, antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

vėliau pasirodą kolektyviai veikalai turi didelės reikšmės.

"Bulletin of Baltic Studies" nusistatę leisti keturis kartus metuose. Sudaryta šešių žmonių redakcinė komisija, į kurią iš lietuvių įeina prof. Br. Vaškėlis. Pažymėtina, kad šiemet Baltijos kraštų mokslin-

Dr. Ant. Rudoko kabineta peršmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val pagal susitarimą. Pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antradi. ir penkt. 10-4; šeštadi. 10-2 val.
Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-6960

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
RAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Rez. Tel. GI 8-0873

DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akuserija ir moterų ligos Ginekologinė Chirurgija
6132 S. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 3-0001.

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų rezid. — Prospect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKIA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antradi., ketvirt. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. Šeštadi. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PR 6-6022 Rez. PR 8-6960
DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 West 71st Street
Ofiso val. kasdien nuo 7 iki 9 v. v. šešt. nuo 9 iki 12 val. arba susita. us.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7274
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
8844 West 63rd Street
Val: kasdien nuo 1-4 p.p. ir 8 iki 8 val. Trečiadi. ir šeštadi. uždaryta

Ofiso ir buto tel. Olympic 2-1537
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiadi. ir šeštadi. tik susitarus.

DR. ALG. KAVALIONAS
VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO SPECIALYBĖ
Valandos pagal susitarimą
Skambinti 585-2525
Telef. veikia 24 val.

Tel. — Reliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvės gydytojas)
3925 W. 59 Street
Val: pirmad., antradi., ketvirtadi. ir penktadi. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak., Šeštadi. 12-3 val. p. p. Trečiadi. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKIŲ IR VAIKU LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antradi., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakarė. Trečiadi. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p. Šeštadi. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso telef. RZ-7-1168
Rez. tel. 239-2919

Tel. ofiso ir buto Olympic 2-1537
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienius Šeštadieniais 12 iki 4 popiet.

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Tel. HElock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7773, Rez. PR 6-4732
DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Pirma tik susitarus
Valandos pirmad., ketv. 5-8 val. antradi. 2-4 val.
SKELBIKŲ "DRAUGE"

ky sąjūdyje daug iniciatyvos rodo lietuvių mokslininkai, būdami atviros bendradarbiavimo dvasios su kitų Baltijos tautų mokslininkais. Lietuvių, latvių, estų mokslininkų skaičius JAV-se gražiu tempu auga, ir toks jungiantis, koordinacinis vienetas bus labai naudingas ir reikalingas, padedantis kultūriname avangarde esantiems mūsiškiams sutelkiantis jėgomis išlaikyti lietuvių, latvių ir estų tautas gyvas ir laisvas pasaulio tautų mozaikoje.
J. Pr.

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Pirm. ir penkt. 2 — 8 p. p.
Antradi. ir ketv. 9 — 11 v. r.
ir 4 — 8 p. p. Šeštadi. 9 v. r. iki 12 d

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
618 W. 71st St. — Tel. 737-5148
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta trečiadieniais

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7407
5159 South Damen Avenue
Valandos tik pagal susitarimą
Trečiadieniais uždaryta
Telef. — 423-2660

DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 South Kedzie Avenue
Val., pirmad., antradi., ketvirtadi. ir penktadi. 8 v. r. iki 9 v. r. Treči. ir šeštadi. 8 v. r. iki 3 v. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTOPEDIOS LIGOS
2745 West 69th Street
Tel. 737-2290; ofiso ir rezidencijos
Pirma liguos tiksliai susitarus — (By appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS
Iakstų, Pūslės ir Prostato Chirurgija
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val: anrad. nuo 2-5 popiet, ketvirtadi. nuo 6-8 vakaro
Ofiso tel. 776-2880; Rezid. 448-5548

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA PRITAIKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill
Kabineto tel. 687-2020
Namų tel. 839-1071
Vizitali pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. Reliance 5-4410
Rez. GRovėhill 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak.; antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
TEL. LEONAS 925-8296
Valandos: 2-5 v. vak. penktadi. 10-12 v. r., 2-8 v. vak. Šeštadi. 1-4 v. vakaro. Sekmad. ir trečiadi. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
GENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. Prospect 8-1225
Ofiso val: Pirm., antradi., treči. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštadi. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Pirminėje liguos tik susitarus
Val. 2-4 j. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadi. ir šeštadi. uždaryta

Tel. Prospect 6-9400
DR. ONA VASKEVIČIUS
(VAKARAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 South Albany Avenue
Val: pirm., antradi., ketv. 6-8 val. vak., penkt. ir šeštadi. 6-8 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val: 2 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. v. Treči. ir šeštadi. pagal susitarimą

Ofiso tel. 767-2141 Namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6440 South Pulaski Road
Val: pirmad., antradi., penktadi. 1-4 ir 6-8 v. r. ketvirt. 6-8 v. vakarė. Šeštadieniais 11-3 val. popiet.

"100 SAULIŲ"

Naujas Markaičio kūrinys

DAVE WILKE,
Loyola University, Chicago

Chicago Loyola universiteto, me du baletinius šokius. Juose prezidentas James Maguire pakvietė kompozitorius Bruno Markaitį, S.J. parašyti kūrinių universiteto šimtmečiui paminėti. Kompozitorius pasirinko oratorijos formą, kaip tinkamiausią muzikinę struktūrą, šioms sukaktuveis prasmingai paminėti.

Prabėgo vieneri metai. Įdėta daug darbo. Bet kovo 22 dieną — jau premjera. Naujausias kompozitoriaus Markaičio kūrinys jau išvysta šviesą. Ši oratorija, parašyta orkestrui, mišriam chorui, mišriam kvartetui, merginų nonetui, vargonams ir skaičiuotojui, taip pat įjungia ir baletą. Tokiu būdu, ji išsiskiria iš kitų oratorių tiek struktūra, tiek vaizdinio apipavidalinimu, tiek pagrindinių elementų įvairumu.

Mes aplankėme kompozitorius Markaitį, stebintį baletą repeticiją, ir pateikėme jam eilę klausimų.

— Ar žinote, kodėl Loyola universiteto prezidentas kreipėsi į Jus?

— Į šį klausimą tiksliai atsakyti negalėčiau, bet man susidaro įspūdis, kad pasisekė mano simfoninių kūrinių koncertas Baltimorėje buvo viena iš priežasčių. Baltimorės simfoninis orkestras 1968 metais išpildė mano Concertino Nr. 1 ir Piano koncertą Nr. 1, kurie publikos buvo šiltai sutikti ir muzikos kritikų gerai įvertinti.

— Kodėl pasirinkote oratorijos formą?

— Kaip žinote, oratorija yra muzikinis kūrinys, kurio tematika yra religinė, o išpildymo vieta — bažnyčia. Man atrodė, kad katalikiško universiteto šimtmečiui paminėti tiktų kūrinys, kuriame būtų religinės minties, didingumo ir įkvėpiančio kilnumo. Taip pat maniau, kad jam pastatyti geriausia vieta būtų bažnyčia jau vien dėl to, kad man norėjosi vargonų su orkestru ir norėjosi ne koncerto salės, bet bažnyčios atmosferos.

— Kodėl įjungėte baletą?

— Norėjau didelio ir marga spalvio įvairumo tiek struktūros, tiek išraiškos prasme. Atrodė, kad būtų įdomu ir prasminga tą pačią mintį pavystyti tiek instrumentiniai, tiek vokaliniai, tiek vaizdiniai. Šioje oratorijoje tur-

bandome apjungti tradicinį oratorijos elementą su išraiškos šokio galimybėmis. Ta prasme ir dail. Bronės Jameikienės sukurti kostiumai yra viduramžių rūbo dvasioje, tačiau pritaikinti šiuolaikinio šokio nuotaikai ir reikalavimams.

— Šioje oratorijoje dalyvauja nemaža lietuvių. Ar yra tam kokia ypatinga priežastis?

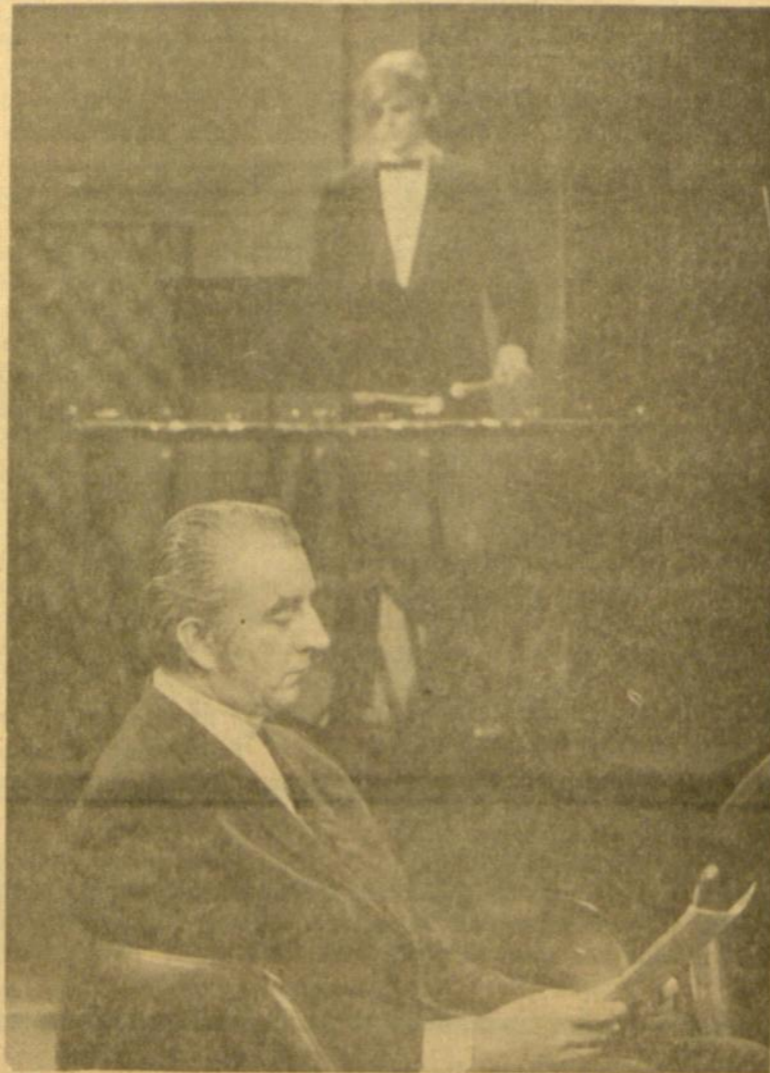
— Sakoma, kad kraujas tirštesnis už vandenį. Pats būdamas lietuvis, norėjau pristatyti amerikiečių publikai ir kitus lietuvius, kurie man atrodė puikiai kvalifikuoti šiam uždaviniui. Tokiu būdu, kriepiausi į mūsų operos solistus: Stankaitytę, Mastienę, Barą ir Brazilį. Jiems į pagalbą mielai atėjo Vasaitis. Alice Stephens sutelkė ir parėngė merginų nonetą. Česlovas Rukuiža sutiko išspręsti šviesų problemą, o dail. Adolfas Valeška įdomiai įformino sceną, imponantiškai ją dekoruodamas, kad gautųsi monumentalus efektas. Sumaniai ir ištikimai jam padėjo Romas Sakas.

— Jūsų oratorija "100 saulių" — Gal neklystu teigdamas, kad dažnai vienas pasisekęs dalykas sudaro galimybes naujam projektui ir jo įgyvendinimui. Gal dėl to gimė ir priežodis, kad susilaukė labai didelio dėmesio tiek spaudoje, tiek televizijoje. Gal galėtumėte apie ją platėliau papasakoti?

K. Daugėla
Nuotrauka Lietuvių foto archyvo konkurse apdovanojama atžymėjimu

Ryto migla

Kompozitorius Bruno Markaitis, S. J., oratorijos "100 saulių" autorius, repeticijos metu.

niekas taip nepasiseka, kaip pasisekimas. Tokiu būdu, neblogai pavykę koncertai ir rečitaliai Floridoje savotišku būdu nutiesė kelią kelioms galimybėms New Yorke: viena iš jų buvo mano Community Mass premjera Carnegie Hall, po kurios sekė kalėdinių giesmių ir "Kalėdų baladės" rekordavimai, o taipgi ir ekumeninės Mišios, pavadintos "Viešpaties vakariene". Gal būt paminėtini yra trys platesni straipsniai Baltimorės "Sun" laikraštyje, du muzikiniai įvertinimai, keturi televizijos pasirodymai, ypač dvi pusvalandinės programos apie mano muziką "Man on the Move" ir trys ar keturios radijo programos. Po to sekė straipsniai apie mano kūrybą "Panorama" žurnale — Chicago Daily News kultūriniam priede, Chicago Today ir Music žurnale.

Kai oratorija pradėjo artėti prie galo, televizijos stotys WGN, WTTW ir ABC pasiūlė galimybes miniatiūrinėms oratorijos premjeroms. Tokiu būdu, vasario 9 dieną oratorijos fragmentai buvo pristatyti "Jim Conway Show", vasario 13 dieną — Chicago Festival programoje, WTTW-TV stotyje, o kovo 15 dieną — "Exposure", ABC.

Taip pat teko dalyvauti Lee Phillip programoje, Mal Belairs ir du kartu Jack Eigen radijo valandose.

— Oratorijoje dalyvauja ir skaitytojas. Kas atlieka jo vaidmenį?

— Ilgai svarstėme, kas geriausiai šiam uždaviniui tiktų. Manėme, kad skaitytojas turėtų turėti itin gražų, sodrų balsą. Galų gale, apsisprendėme už Jay Andres, kuris eilę metų vedė American Airlines "Music Till Dawn" radijo programą.

— O kas parašė oratorijai žodžius?

— Oratorijos teksto autorius yra mano geras draugas jėzuitas poetas Jack Akers. Mes esame sėkmingai bendradarbiavę jau anksčiau. Prieš penketą metų didelį įspūdį man padarė jo poema televizijai "The Minstrel", paskiau eilės "Kalėdų baladė". Šios oratorijos žodžiai pasižymi gilumu, šviežumu ir vaizdų originalumu.

— Kokie Jūsų ateities planai?

— Po "100 Saulių" premjeros grįšiu prie "Teen Age Symphony" pabaigimo. Šis kūrinys, nors dar nepabaigtas, bet jau susilaukė nemaža dėmesio tiek spaudoje, tiek televizijos darbuotojų tarpe. Tikiuosi jį pabaigti prieš vasarą, kad būtų galima jį pristatyti, greičiausia televizijoje, rugsėjo ar spalio mėnesį. Be to, esu gerokai pasitūmėjęs su kitu kūriniu apie "Tarką", kurį taip pat taikau televizijai. Be šių dar-

VLADAS ŠLAITAS

IDANT BŪTŲ LENGVIAU GYVENTI

I

Nabuchodonosaras graužė žolę ir pranašavo. Nieko nauja išeit iš proto. Nieko nepaprasta ar nekasdieniška. Tačiau prieš mirtį atgauti protą ir pranašauti, nėra nei paprasta, anei kasdieniška. Šimtmečiai ėjo ir dingo, ėjo ir dingo, bet Babilono karaliaus žiaurus likimas pasiliko tarp mūsų. Ką gi tai reiškia išeit iš proto? Ar iš tikrųjų tai paprasta ir kasdieniška? Ar išprotėjimas nieką neatneša nauja? Kiek tai liečia mane, aš esu įsitikinęs, kad išprotėjimas yra hausmė už blogai praleistą gyvenimą, nes išprotėjimas reiškia, jog Dievas palieka mus mūsų likimui. Ir dabar, kai rašau apie jį, Babilono karalių, aš matau jo didžiai iškankintą ir liūdną veidą, kuris žiūri į mus kaip žiaurus ir baisus įspėjimas.

II

Kiekvienas žestas turi būti kilnus. Kiekvienas kūno apsisukimas turi būti gražus ir galantiškas. Kiekvienas kūno prisilietimas turi būti be mūsų kūniško prakaito nuosėdų. Lygiai kiekvienas mąstymas turi būti skaidrus ir be priekaišto. Viskas priklauso nuo mūsų mąstymo. Jisai privalo būti švariai užtaikytas. Jisai negali būti dalktais užgroždytas. Jame negali būti dalktai netvarkingai išmėtyti. Viskas privalo būt savo vietoje. Vienas dalktas po kito dalkto, o ne dešimt dalktų iš karto. Šitą mažitį pamokymą šičia išdėsčiau, idant mums, mirtingiesiems, būtų lengviau gyventi.

PRIEŠKARINIS LAIKRODIS

Metai atneša palengvėjimą. Vaikčių juokas už lango atneša džiaugsmą. Žvirblių poštynės šiukšlynuose atneša džiaugsmą. Arba kačiukas prieš saulę atneša džiaugsmą. Džiaugsmą be apskaičiavimo. Džiaugsmą, kuris priklauso tiksliai senatvei. Saulė leidžias. Bobulė snaudžia. Ir taip talkingai tiksi senojo prieškarinės gamybos laikrodžio.

bu, esu pasižadėjęs dėstyti kompiklą tiek universitetų studen- pozicijos kursą šią vasarą Naujo- tams, tiek įvairioms kultūrinėms joje Anglijoje. Taip pat turiu pa- organizacijoms. skaitų ir savo kūrybos rečitalių Vertė J. B. A.

Rugsėjo šeštadienis

BIRUTĖ PŪKELEVICIŪTĖ

Ištrauka iš "Draugo" devynioliktąjį kon- kursą laimėjusio romano.

Pirmas skyrius

((Tešinys iš praėjusio šeštad.))

Ziūrėjau, lyg apstulbęs. Kas tuos ratukus suka? Kur jie rieda?

— O jūs, nevidonai! — staiga sugriau- dė ant slenkščio Rožė. — Aš juos, kaip savo vaikus, o jie mano skrynion!

Pagriebė Valerą ir mane už rankų ir ėmė tempti pro duris:

— Pas kleboną! Tuoju pas kleboną! Aš jums parodysiu!

— Tetule, tetulyte! — šaukiam mudu, bėgdami Rožei iš paskos. Valeras kitą ranką uždėmęs ant pištalletu, o aš nepaleidžiu laikrodžio grandinės.

Kaip viesulai nurūkom per špitolės dar- žą, tiesiai per Rožės agurkus, išbaidydami

į šalis vištas, ir stojom prieš klebono teismą. Rožė, kvapą vos atgaudama, išpasako- jo, kaip tie piemenys, Gerulaitukas ir Sko- mantukas, įsilaužė skrynion, kaip amžinatil- sis Jeronimo (duok, Dieve, jam dangų) pištalletą, kaip amžinatil- sio grafo (duok, Die- ve, jam dangų) dovanotą laikrodį...

Klebonas teisė trumpai, salliamaoniškai. Nusuko Valerui ausį, atėmė iš jo pištalletą, švyt — ir užmetė ant aukšto, koklinio klebonijos pečiaus. Rožė tik aiktelėjo.

— Mano pečius — geriausia pištalletams vieta. Nestriūbauk, boba, džiaukis, kad buvo nenžtaisytas. Nes būtum jau nukelavus pas amžinatilį (duok, Dieve, jam dangų), Jeronimą.

O j mane pasilenkęs paklausė: — Tai ką, Pranciškau? Nori būti horo- logista?

Pamatęs išpūstas mano akis, pliaukštel- lėjo man per petį ir nusijuokė: — Laikrodininku, vyre! Laikrodininku! Ar norėtum?

Horologista! Koks nuostabus žodis! Ar norėčiau jau būti? Ar norėčiau varinėti tuos užburtus ratelius, ar norėčiau laikyti delne tą paslaptingą vielele, plazdančią, kaip šir- dia? Horologista! Dėdė Serapinas man irgi atrodė pusiau burtininkas, bet jis buvo tik- tai "herbalista". Visas jo vaistažoles, visus spalvotus miltus ir keisčiausių skysčių bon- kutes atiduodau už tą alsuojančią vielele!

Vėliau, kai pradėjau mišioms tarnauti, sužinojau, kad klebonas Ksaveras Paranse- vičius laisvalaikį pats taiso laikrodžius. Tur būt, dėl to ir mano ausis aną teismo dieną

liko nenusukta. Netrukus tapau jo gizeliu ir įžengiau į magišką horologijos pasaulį.

Klebonas jau tais laikais buvo šešta de- šimtį peržengęs, bet dar tvirtas ir raudon- skruostis. Juokdavosi, smarkiai į viršų gal- vą užkeldamas, ir juoko gale užburbuluo- davo, lyg tetervinas.

— Pranciškau! — sušukavo jis, jeida- mas į savo dirbtuvėle, kurią buvo įsirengęs už klebonijos kanceliarijos.

— Adsum! Esmi! — turėdavau jam at- sakyti.

Dešimties metų vaikui laikrodininko dirb- tuvėje gali apsisukti galva: alyvos lempe- lės, gražtai ir tekintuval, alūnas, potašas ir aqua regia, platina žalvaris ir sidabras, deimanto dulkės, Sibiro rubinai ir chrizolito ak- menėliai...

Kiekvienas man užduotas darbas buvo pilnas paslapčių: kaip suminkštinti plieną, vi- rinant jį košplėj iš jaunų česnakų ir riešu- tų aliejaus; kaip sulydyti aukso lapelius su medum, maišant juos stikline lazdele; kaip pasigaminti šveitimo šepetėlius, nuplaunant juos Katilijos miltu, paskui ištrinant kreida ir braukiant per rupios duonos riekę ar- ba sauso kaulo korį...

Manau, kad net pats Albertus Magnus man nebūtų padaręs didesnio įspūdžio, at- skleidždamas visus viduramžių alchemijos ste- bukulus.

Klebonas Paransevičius buvo didžiai švie- sus vyras; jau tais laikais komplektavo "Journal Suisse d'Horologie" ir iš Anglijos buvo išsirašęs naujausias teklinimo stakle- les ir Guilmeto sinchrometrą. Jei kartais

per daug arti prisilenkdavau prie lemputės, jis kartodavo Boerhave posakį, kuris man pasiliko atmintyje visam gyvenimui: "Laik- rodininke, tebūna šalta tavo galva, o kojos šiltos!"

Ak, klebone Ksaverai! Mano meisteri ir bičiuli! Kur tu dabar?

Vėliau, grįžęs iš Suvalkų namo atosto- goms, visados kuniga Ksaverą aplankyda- vau. Jei imdavau pasakoti apie gimnaziją, jis mane staigiai nutraukdavo:

— Ad rem, Pranciškau, ad rem!

Atseit, grįžkime prie laikrodžių.

Jį dar Lietuvoje palikau gyvą. Manau, kad tais laikais jis turėjo jau arti šimto metų. Buvo altarista, kunigas emeritas, Bar- čiuuose, skurdžioj Vilnijos parapijoj. Ir įdomus gamtos fenomenas: jis taip nuseno, kad pamiršo skaityti! Mano vaikystės švie- sa, mano horologijos genijus! Viešėdamas Barčiuuose, pradėjau jį mokyti abėcėlės ir jis džiaugėsi, kaip vaikas, kad daro ... pa- žangą!

Kaip norėčiau dabar su kunigu Ksave- ru, savo meisteriu, pasitarti!

Niekaip negaliu nustatyti diagnozės po- no Mors laikrodžiui. Patikrinau svirtį, vibra- ciją ir balansą, naujai pervėriau šerno šer- nius per spyruoklės akį, tačiau neatrandu priežasties, kodėl jis sustojė.

Pradžioj net spyriausi ir nenorėjau to laikrodžio taisyti. Tuoju pat pamačiau, kad tai brangi retenybė, o aš, pagaliau, esu tik horologijos mėgėjas. Bet paskui pajutau di- dęjį norą paliesti rankom jo mechanizmą.

Nesu matęs dailėslo stalinio laikrodžio.

Sakyčiau, kad tai austriško empirio "Stock- uhr". Je bazė papuošta baltu marmuro ko- lonom, lyg maža šventykla; viršus atbaig- tas blizgančiais "ormolu" vainikais iš akan- to lapų. Pats laikrodžio skritulys iškeltas virš kolonų ir jo viduryje įkomponuota Hefais- to kalvė, aplink kurią ratu sukasi valandų skaičiai.

Galėčiau lažintis, kad tai didžiojo Vien- nos meistro darbas ir vakar su padidina- mu stiklu apžiūrėjau visą mechanizmą. Bu- vau tikras, kad kur nors rasiu parašą: Jo- sef Rommel. Bet jokios inskripcijos jame nėra.

Stebiuosi, kaip ponas Mors jį man patik- kėjo.

— Pasitikėjimas, pone Gerulaiti, — pusė pasisekimo.

Nedrįsau klausti jo kilmės. Jis kalbėjo be akcento, bet jo lietuvių kalba buvo per- nelyg gramatiška, pernelyg "išmokta" ir tai- tai jam telkė svetimumo atspalvį.

— Bet, suprask, tamsta, — bandžiau at- sikalbinti. — Aš esu tik parapijinis laikro- dininkas, taisau paprastus, kasdieninius me- chanizmas, kurie taip vienas kitam panašūs, kad man neteikia jokių problemų. Sutaisi vieną, sutaisi juos visus.

— Tikrai? Būtų laikas, pone Gerulaiti, jums bent vieną kartą susiremti su tikra problema.

Kai dabar tą pašnekosį prisimenu, tie- siog stebiuosi, kad mane labai traukė su tuo nepažįstamu, pirmą kartą sutiktu žmogum — kalbėtis.

(Nukelta į 4 psl.)

RUGSĖJO ŠEŠTADIENIS

(Atkelta iš 3 psl.)

Juoba, kad ponas Mors buvo dar jaunas vyras. Nors nebūčiau galėjęs apibrėžti, kokio jis amžiaus. Visa jo povyza dar turėjo jaunatviško liaunumo, tačiau jis laikėsi labai santūriai, beveik šaltai, lyg būtų ėjęs kokias svarbias pareigas. Jis buvo aukštas, tamsiu plaukų ir labai balto veido.

Esu kažką panašaus pergyvenęs, kai Bostone lankiau muziejų ir sustojau ties vienu El Greco paveikslu: vienuolis-poetas Fray Hortensio Felix Paravicino... Štai, į ką mano svečias buvo panašus! Tik, žinia, jis vilkėjo ne vienuolišku abitu, bet tamsia eilute, labai gerai, bet labai konvencionaliai pasiūta.

Sakyčiau, jis buvo net dailus vyras, tik visai nesišypsavo. Bet kažkur toli, už lūpų kampučiu, galėjai nujauti didelę ramybę: žiemos rytmečio giedrą, kai aplinkui spindi sniego krisliai.

— Ar tai man, brangus pone, senatvėj galinėtis su didele problema? — numojau ranka.

— Senatvėj? Yra tik pradžia ir pabaiga. Yra tik Alfa ir Omega. Žinai, tamsta, tur būt, Dovydo psalmė: "Jis sotina tavo širdį ir tu jaunyn eini, kaip erelis."

— Ar tamsta esi tepologas?
— Nesakyčiau. Bet mėgstu psalmes. Tad, sutarkime, pone Gerulaiti: užėisiu apie pietus. Pataisyk, tamsta, mano laikrodį ir dėl kainos nesilygsime.

— Aš nesu brangininkas. Nebent reikėtų naujų dalių.

— Nesikuklink, pone meisteri. Žinau, kad tamstos kaina bus labai aukšta. Jei norėtumėt man skambinti, užrašysiu savo telefoną.

Stalinis mano kalendorius jau kažkada bebuvu atverstas.

— Ar ne vis tiek? Viena ar kita diena, — bandžiau pasiteisinti.

— Ne. Kartais ne vis tiek, — nenuolaidžiai atsakė mano svečias ir ėmė rūpestingai skleisti kalendoriaus lapus, tarsi susimąstydamas ties kiekviena praverčiama diena. Pagaliau sustojo.

— Rugsėjo keturiolikta. Šeštadienis. Ir lapo šone užrašė savo telefoną. Tada pakartojo:

— Rugsėjo keturiolikta. Tai mūsų diena. Tą dieną tamsta dirbsi tikiai man. Sutarta?

— Sutarta, — atsakiau.

Jis man ištiesė savo ranką:

— Tad, iki malonaus pasimatymo.

— Ar tamsta esi chicagietis? — išdrišau paklausti.

— Ne. Bet turiu reikalų Chicagoje.

Ponui Mors išėjus, pastebėjau, kad ant stalo pasiliko jo plunksna. Norėjau jam šuktelėti pro langą, bet sodo takelis jau buvo tuščias. Negirdėjau nei nuvažiuojant mašinos. Matyt, jis atėjo pėsčias.

Apžiūrėjau jo paliktą plunksną. Ji buvo dailaus darbo, bet vietoj firmos vardo ant tamsiai mėlyno fono buvo išspausta viena sidabrinė raidė. Omega. Paskutinė graikų alfabeto raidė.

Užsiėbiu spiritinę lempelę. Bandysiu pasidaryti naują karūnos ašį. Turiu gero, kieto plieno, panašaus į tą, iš kurio gaminami virbalai. Jau vakar ji užgrūdinau, dabar turėčiau dar suminkštinti. Laikau virš liepsnos, pamažu sukiniuju ir laikiu, kol metalas pasidarys šiaudo spalvos. Netrukus spalva ima tamsėti, ji jau panaši ir raudono vyno spalvą. Dar laikau, dar sukiniuju, kol raudonumas staigiai pavirsta žydra spalva. Dabar turiu metalą atidžiai sekti, nes, vos pasirodys tamsiai mėlyna spalva, reikia plėną greitai įmerkti į vandenį.

Staiga mane perlieja šaltas prakaitas. Ir apima keistas silpnumas... Ne, naktiniai darbai niekad naudos neatneša! Užpučiu lem-

pele ir valandėlę sėdžiu, lyg aklas, kol akys vėl pripranta prie tamsos.

Kažkodėl man į galvą ateina istorija apie Bostono laikrodininką Simon Willard. Jis buvo jau labai senas, berods, devyniasdešimt trejų metų, jau nebegamino garsiųjų savo laikrodžių, bet per dienas sėdėdavo plačioj, medinėj kėdėj, vis dar tai vieną, tai kitą laikrodį nusikabindamas nuo sienos ir pasiklausydamas jo tikėjimo. Rytis ir vakaris jo sūnus jam atnešdavo karšto romo, sutaisyto su saldžiais prieskoniais, ir sausainį. Senis tų momentų laukdavęs, kaip vaikas. Tačiau paskutinį rytą, kai sūnus jam vėl atnešė kasdieninį "rum-toddy", tėvas papurtė galvą, atstūmė nuo savęs stiklą ir tyliai pasakė: "Manding, senas laikrodis netrukus sustos."

Bet man dar toli iki senojo Willard amžiaus! Tik turiu pasipurtyti ir praeis tas keistas silpnumas, kuris mane staigiai apėmė prie spiritinės lempelės.

Pro duris matau savo lovą ir miegantį Sauliuką. Sieninis laikrodis rodo lygiai tris.

Tai pirmoji kanoninė valanda. Matutinum. Vienuolių valanda. Nors saulės tekėjimas dar toli, bet diena artėja.

Kartą buvau sustojęs trapistų vienuolyne ir, pamenu, kad toji, senoviškai apvaikščiojama pusiaunakčio apeiga man padarė didelį įspūdį: balti vienuolių abitai, juodi gob-

tuvai, mirganti žvakių liepsna ir grigalinis giedojimas:

— Jie neklausė Viešpaties balso ir murmėjo savo palapinėse. Tada, pakėlęs ranką, Jis prisiekė prieš juos: tebūna jie pražudyti dykumoje. Tebūna išbarstyta jų sėkla tarp tautų ir teisiblaško jie per žemes...

Plaukė psalmė apie Dievo gailėstingumą ir rūstybę, lyg ją giedotų vienas, didelis balsas. Vienuolių veidai nuo žvakių šešėlių atrodė išdrožti medyje: griežtai ir kamuotai.

Po to man ilgai ausyse skambėdavo trapistų varpas: labai skardus, labai metalinis garsas.

Na, taip, juk viduramžių varpai buvo pirmieji bokštų laikrodžiai. Jie turėjo vienuoliams nuolatos priminti maldos ir darbo metą, kad nei viena valanda nenuiečtų veltui.

— Laikrodžiai išrašti žmonijos dvasinei gerovei, — prisimenu Cassiodoro žodžius ir einu prie lovos.

Atsargiai atsiguolu šalia Sauliuko, kad jį nenubudintčiau.

Maloni rugsėjo vėsa dvelkia pro langą. Kaip gera, kaip lengva alsuoti! Mano silpnumas bus visai praėjęs. Bandysiu dar užmigti.

(Tęsinys šiandien išeinančioje knygoje)

Giuseppe Verdi — nemirtingasis operos genijus

KUSANDRA

Chicago Lietuvos operos kolektyvas šiemet pasirinko Giuseppe Verdi operą "Likimo galia" - La Forza del Destino. Šis italas yra vienas iš operos garsiausių ir kūrybingiausių kompozitorių pasaulyje. Gimęs 1813 m. spalio 10 d. Le Roncole kaimelyje, krautuvaininko šeimoje. Jis nėra kilmingųjų kilimo, gal todėl ir nuo pat jaunystės turėjo gyvenimą veržtis daugiau ar mažiau savo jėgomis.

Pastebėjus jo nepaprastus įgimtus muzikinius gabumus, tėvai iš gimtojo kaimelio pasiuntė sūnų į netolimą didesnę Busseto miestelį, kuriame, vietinio prekybininko globojamas, jaunasis Verdi pradėjo privačias muzikos pamokas pas vargonininką Ferdinando Provesi.

Neprįmamas į Milano konservatorią

Čia jaunasis Verdi atkreipė dėmesį, kada susirgus vargonininkui, atsitiktinai teko jį pavaduoti. Be patirties ir oficialaus mokslo jis puikiai improvizavo. Negana to, pirmas kompozicijas pradėjo groti vietinis orkestras, Busseto teatre prieš "Sevilijos Kirpėjo" operos pastatymą išpildoma pirmoji Verdi sudėtingesnė kompozicija. Miestelio šviesuomenė pradėjo jaunuojų genijumi didžiūotis, ir jį nutaria pasiūsti muzikinių studijų Milano konservatorijon.

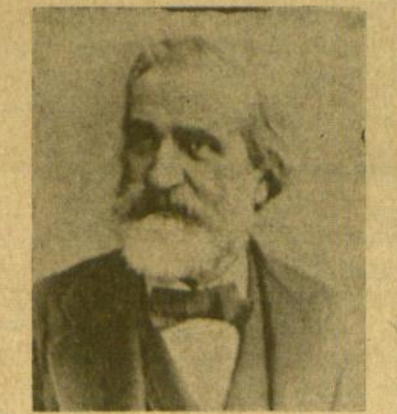
1832 m. Milano konservatorija Verdžio nepriima, jos vadovybė pareiškia, kad Verdi studijoms jau per senas, neturi reikiamo muzikinio pasiruošimo ir aplamai jam trūksta įgimtų gabumų muzikai... Be abejo, jaunasis Verdi nepaprastai nusimena, nors rankų visiškai nenuleidžia. Jis ima privačias muzikos pamokas pas vietinį operos kompozitorių ir gabų muziką Vincenzo Lavigna. Čia jam pirmą kartą pasitaiko proga pasireikšti ir dirigentu Hayden ortatorijoje "Sutvėrimas". Mirus jo pirmajam mokytojui ir Busseto bažnyčios vargonininkui Ferd. Provesi, Verdi nutaria grįžti į Busseto tikėdamasis gauti ten vargonininko vietą.

Pati pirmoji opera statoma La Scaloje.

Grįžęs į Busseto miestelį, Verdi jau randa katedron paskirtą naują vargonininką. Tačiau Verdžiui pavyksta gauti Filarmonijos orkestro dirigento vietą. 1836 m. veda jaunystės die-

nių draugę Margaritą Barezzi, dukterį to paties prekybininko, kuris jam padėjo žengti pirmuosius muzikinio lavinimosi žingsnius.

Busseto mieste gyvendamas, Verdi nieko ypatingesnio nesukūrė, ir po 4 metų nutaria vėl keliauti Milanan, šiuo kartu jau kaip šeimos galva, susilaukęs sūnaus. Čia atsiveža ir pirmosios operos "Oberto" rankraščių. Toji opera su didelėmis kompozitorių pastangomis buvo pastatyta La Scalos operos rūmuose 1839 m. lapkričio 17 d. Visų nustebeimui, šioji pirmoji dar gana jauno kompozitoriaus opera susilaukė didelio pasisekimo, statyta kele-tą kartų scenoje ir garsiojo gaidų leidėjo Ricordi buvo išleista. Tai stebėtinai pats pirmasis jauno kompozitoriaus pasisekimas. La Scala su Verdžiu tada pasirašo sutartį sukurti dar trims operoms.

Kompozitorius Giuseppe Verdi, šiemet Chicago Lietuvos operos statomos "Likimo galios" kūrėjas.

Pirmieji tragiški pergyvenimai

Gavęs La Scalos užsakymą, Verdi nutaria savo jėgas bandyti komiškoje operoje "Un Giorno di Regno". Darbą gerokai įpusėjęs, jį užklumpa pirmieji tragiški pergyvenimai: Verdi suserga, staigiai miršta jo sūnus, pagaliau po 8 mėnesių miršta ir jo žmona! Todėl gal nereikia stebėtis, kad šioji jo pirmoji komiška opera, kurta viename iš tragiškiausių Verdi gyvenimo laikotarpių, neturėjo jokio pasisekimo, nors La Scala ją ir pastatė 1840 m. rugsėjo 5 d.

Pritrenktas tų skaudžių asmeniškų ir kūrybinių nesėkmių bei pergyvenimų, Verdi tikiai La Scalos vadovybės skatinamas sutiko bandyti laimę naujos operos kūrimu. 1842 m. kovo 9 d. La Scala pastato jo sukurtą trečią operą "Nabucco". Šioji opera tiesiog

Chicago Lietuvos operos dirigentas Vytautas Marijošius su operos valdyba (1969-70), meno vadovais, solistais ir spaudos atstovais. Iš k. į d.: A. Smolinskas, dail. J. Daugvila, G. Kazėnas, K. Skaisgirys, S. Džiugienė, V. Marijošius, S. Lažauskienė, rež. P. Maželis, G. Bičiūnaitė. Stovi iš k. į d.: P. Naris, A. Kulyš, F. Daukus, J. Janušaitis, Vl. Butėnas, V. Juška, A. Stephens, A. Pužauskas, J. Vaznellis, D. Stanikaitė, A. Vasaitis, J. Vidžiūnas, V. Stropus, J. Stripus, J. Mockaitis ir V. Petrauskas.

Nuotrauka: Z. Degučio

nustebino muzikinį pasaulį. Lygiai ji buvo ir tebėra mėgiama žiūrovų dėl nepaprastai puikių chorų, įspūdingų arijų ir gilios dramatinės minties.

Pora operų per metus

Nesistebėtina, kad, Verdi mirus, Milane 1901 m. sausio 27 d. jo laidotuvių procesijoje choras, vadovaujamas kito muzikinio pasaulio genijaus Toscaninio, giedojo iš Nabucco chorines dainas. Šioji opera Verdį iškėlė tuo laiku į populiariausių kompozitorių eiles. 1844-1851 metų laikotarpyje Verdi sukuria 10 operų, kurių beveik visos turėjo nepaprastą pasisekimą. Jos ir iki pat šių dienų pirmąją visose pasaulio operos scenose.

Tačiau į nemirtingųjų kompozitorių eiles Verdi pateko su jo "Rigoletto" premjera Venecijoje 1851 m. kovo 11 d. Nuo to laiko jis jau nebe Italijos mėgiamiausias kompozitorius, bet išėina ir už gimtojo krašto ribų. Po Rigoletto iš eilės seka Trubadūrai, Traviata, I Vespri Siciliani, Simon Boccanera, Kaukių balius, Likimo Galia, Don Carlos ir visų jų vainikas — Aida, kuri 1871 m. Kalėdų išvakarėse pastatyta Kairo mieste, Egipte.

15 metų pertrauka kūryboje

Pasiekęs savo viduramžio, Verdi materialiai jau buvo praturtėjęs. Sant' Agata kaimelyje, Po lygumoje, jis įsigijo ūkį, kuriame praleisdavo vasarą, o žiemos metu gyveno ištaingiuose rūmuose Genujoj. 1859 m. jis antru kartu vedė gilaus muzikinio išsilavinimo Milano konservatorijos auklėtinę, "Nabucco" pirmo pastatymo solistę Giuseppina Strepponi, kurią ilgus metus pažinojo ir mylėjo. Jo vedybinis gy-

venimas su antrąja žmona buvo labai laimingas, Signora Giuseppina kompozitorių giliai suprato ir jį ištikimai lydėjo jo su operų pastatymu susijusiose kelionėse.

Sukūręs "Aidą", Verdi per sekančius 15 metų nebesukomponavo jokios operos. Šiuo laikotarpiu sukūrė tikiai "Requiem", kuris iki pat šių dienų žavi tūkstančius klausytojų pasaulyje kiekvieno pastatymo metu. Jo "Requiem" ir mūsiškė Chicago Lietuvos opera labai įspūdingai pastatė.

Sulaukęs daugiau kaip 60 metų amžiaus, Verdi kūrybiškai jau tėtis išsisemęs. Jis laimingas ir patenkintas gyveno ūkyje. Jis pats ne kartą yra išsireiškęs, kad jeigu nebūtų nuėjęs kompozitoriaus keliu, tai būtų ūkininkavęs.

Galimas dalykas, kad Verdi ir būtų baigęs šitaip savo kūrybinės dienas, jeigu garsus poetas, kritikas ir pats kompozitorius Arigo Boito nebūtų pasiūlęs Verdžiui sukurti operą pagal Šekspyro dramos "Otello" jo parašytą libretą. Ji perskaitęs, Verdi vėl pajuto gyvą kūrybinį genijų savyje. Ir 1887 m. vasario 5 d. La Scalos scenoje jau įvyko premjera jo naujos "Otello" operos. Po tokios ilgos vieno garsiausių italų kompozitoriaus tylos, muzikinis pasaulis iš šios pastatymą nukreipė ypatingą dėmesį.

Šioji premjera Milano scenos istorijoje susilaukė nematytų ovacijų. Verdžiui įteiktas sidabrinis albumas su visais Milano gyventojų parašais, jis iššauktas publikos ir sceną dvidešimt kartu, žiūrovų dauguma verkė, ovacijos buvo žodžiais nenusakomos. Karieta su kompozitoriumi žmonės patys nutraukė į viešbutį. Milana užė visą naktį, ir dar 5 val. ryto minia šaukė ties viešbučio

langais "Viva, Verdi! - Tegyvuoja Verdi!"

"Mano sąnariai nebetarnauja man..."

Poetas Boito dar įpiršo Verdžiui parašyti jo prieš mirtį paskutinę operą "Falstaffa, taip pat pagal Šekspyro kūrinius "Henrikas IV" ir "Linksmąsias Wind-

soro poniutes". Ši muzikiniame pasaulyje iškiliausia komiška opera taip pat pastatyta La Scalos scenoje 1893 m. vasario 9 d. ir susilaukė beveik "Otellui" lygių ovacijų.

Savo gyvenimo saulėlydyje Verdi sukūrė paskutines kompozicijas, religines oratorijas, pavadintas "Keturiuos religines kompozicijas — Quattro Pezzi Sacri", "Ave Maria", "Stabat Mater", "Laudi Alla Vergine Maria" (Pagarbinimas Nekaltosios Marijos) pagal Dantės himno tekstą ir "Te Deum" — Tave, Dieve, garbiname. Jo priešmirtinis pageidavimas buvo, kad "Te Deum" kompozicijos tekstas būtų įdėtas į jo karštą ir jis pats būtų palaidotas šalia 1897 m. mirusios jo žmonos Giuseppinos Milane.

Šiai jo gyvenimo palydovei mirus, Verdi dar labiau palūžo tiek fiziniai, tiek dvasiniai. Jis prara-

do net norą gyventi. Paliko net savo ūkį, atsikėlė Milanan ir čia, jo paties žodžiais, vegetavo.

Nors daktarai sako, kad esu sveikas, bet viskas mane vargina, — rašė Verdi laiške savo draugui 1900 metais. — Aš nebegaliu skaityti, nei rašyti, akys nebešviečia, klausia dar blogesnė. Ir šalia to, visi mano sąnariai man jau netarnauja...

Kartą, besirengiant viešbučio kambaryje, iškrito sago iš jo rankų. Pasilenkus jos ieškoti po lova, kompozitorių ištiko paralyžius. Po šešių dienų, 1901 m. sausio 27 d. didysis operų kūrėjas G. Verdi užbaigė šios žemės kelionę.

• Meninės fotografijos ir idėjų mėgėjai Vilniaus universitete įkūrė savo klubą, kuris šiuo metu apjungia 100 narių.

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER, INC.
J. LIEPONIS
Marquette Pk., 6211 So. Western PR 8-5875

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais nuo 12 iki 5 val. vtk.

Chicago Savings and Loan Association NEW RATES

SAFETY OF YOUR SAVINGS INSURED FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION

Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.

6% PER ANNUM OF \$5000.00 OR MORE ON CERTIFICATES 2 Year Maturity	5 3/4% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$1000.00 One Year Maturity	
5 1/4% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$1000.00 OR MORE 6 Month Maturity	5 1/4% PER ANNUM ON 90 DAY NOTICE PASSBOOK ACCOUNTS \$100.00 Minimum	5% PER ANNUM ON ALL PASSBOOK ACCOUNTS

DIVIDENDS COMPOUNDED DAILY. PAID QUARTERLY.

Chicago Savings & Loan Assn.
JOHN PAKEL, Sr. Chairman of the Board
6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575
HOURS: Mon. 12 P.M. to 8 P.M., Tues 9 to 4, Thurs. and Friday 9 to 8, Sat. 9 to 12:30

Vandos Kanytės - Balukienės parodos atidaryme Čiurlionio galerijoje, Chicagoje. Priekyje galerijos direktorius skulptorius P. Aleksa, už jo toliau matyti dail. A. Valeška, dail. J. Kelečius, patį dail. V. Kanytė - Balukienė ir kiti svečiai. Nuotr. V. Noreikos

Ispūdžiai iš Vandos Balukienės tapybos parodos

Praeitą šeštadienį Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, buvo atidaryta dailininkės Vandos Kanytės-Balukienės tapybos kūrinių meno paroda. Dailininkė jau antrą kartą pasirodė su savo individualia meno paroda toje pačioje galerijoje. Šį kartą parodoje yra išstatyti 48 akriliko ir aliejaus paveiksliai.

Pagrindinė parodos tema yra moteriška figūra. Šioje parodoje ta moterišką figūrą mes matome įvairiose pozicijose: sėdinčia, gulinčia, pozuojančia. Dailininkė mums į daugumą pristato kaip "nude", palikdama moters veidą abstraktų, neišryškintą. Tvirta ir laisva linija ji sumeta impresionistinę figūros formą, kuri nelabai aiški tarp įvairių pašalinių abstraktų ornamentų. Tos moteriškos figūros yra priemonė, kuria dailininkė gali išreikšti savo linijos ir spalvų derinius, bet neatvaizduoti moters su visais žemiškais jausmais. Dailininkės iš drobių besiliejan-

SAULĖ JAUTOKAITĖ

lininkė nesprenžia jokių žmogiškų problemų ir nekuria jokių stiprių charakterių. Gal kiek daugiau parodoma tik moters vidinė nuotaika paveiksle "Rudens belaukiant", kur matome liudnoka, vyresnę moterį, sėdinčią ir susimąsčiusią.

Keturiasdešimt aštuoniuose parodos paveikluose galima pastebėti įvairių meno srovių įtakas. Čia randame impresionistinių, ekspresionistinių, fovistinių ir abstraktan pasinėsiusių meno kūrinių. Vienuose paveikluose dailininkės teptukas judrus ir neramus, išvedžiojamas tokias gyvas ir išraištas linijas, o kituose jis net labai nejudrus, paliekas sustingusių ir tiesių linijų pėdsakus, lyg juo čia būtų tapusi visai ne pati ranka. Dailininkėi charakteringos iš drobių besiliejan-

čios pačios ryškiausios spalvos: raudona, žalia, mėlyna. Vienuose paveikluose šios spalvos naudojamos su pereinamųjų spalvų šešėliais, o kituose jos dedamos viena šalia kitos be jokių šešėlių ir, atsakius perspektyvos, paveikslas palieka dviejų dimensijų plokštumą. Nors dailininkė pasirenka rėkiančias spalvas, tačiau jos kūrinių nesukelia lengvumo, linksmumo ir grakštumo ispūdžio. Tikrai gamtos vaizdėliai linij į lengvesnę nuotaiką.

Dailininkės Balukienės meno kūrinių paroda, kurioje vis pasikartojanti ta pati tema — moteriška figūra — nesuteikia parodai įvairumo, ji gerokai monotoniška. Kaip ir dauguma mūsiškių dailininkų parodų, ji nėra gili, nėra tokia, kuri verstų žiūrovą susimąstyti. Bet paroda yra gyva savo spalvomis, lengva savo kasdieniniu turiniu, aplietu paprastumo nuotakomis.

Vanda Kanytė - Balukienė Iš parodos Čiurlionio galerijoje, Chicagoje

žymėtas taipgi J. Prapuolenis, antrąja — K. Daugėla, trečiaja — V. Kaulius, S.J. Atžymėjimai dar teko K. Daugėlai, J. Kasakaičiui ir J. Prapuoleniui. Kitą šeštadienį apie šį konkursą parašysime plačiau.

Lietuviai tarptautiniame muzikos leksikone. Metų pradžioje spaudoje pasirodė žinia, kad Riemann "Musiklexikon" paprašė komp. J. Žilevičiaus parūpinti lietuvių muzikų biografijas šiai vokiečių kalba leidžiamai muzikos enciklopedijai.

Komp. J. Žilevičius sutiko būti bendradarbiu, bet kai buvo pradėta ruošti medžiaga pagal gautas instrukcijas, pasirodė, jog parūpinti biografijas anglų, vokiečių ar prancūzų kalba, dargi su iliustracijų medžiaga (fotostatai, nuotraukos, gaidos ir kt.), susidaro daug išlaidų. Lešų tokiam reikalui muz. archyvas neturi nei cento. Reikėjo tuoj gauti tam reikalui lešų, nes visa medžiaga reikėjo pristatyti iki kovo 1 d. redakcijai, kad ji žinotų kiek aplamai gaus lietuviškos muzikologijos. Pirmas tomas išėina šį pavasarį.

Sudarius bendrą sąrašą, numatytų leksikonan kandidatų buvo arti 30. Kitus nurodė pats redaktorius. To paruošimui buvo reikalinga apie 500 dol.

I spaudoje paskelbtą tragišką padėtį niekas nereagavo, išskyrus visuomenininką Alb. Džirvoną, kuris pertikė reikalą inž. E. Bartkui, Alto pirmininkui. Tada buvo išrašytas 200 dol. čekis. Vėliau iš Lietuvos fondo dar buvo gauta 500 dolerių.

Verčiant leksikonui surinktąją medžiagą anglų kalbon talkino Saulė Jautokaitė. Tokiu būdu, atrodo, galima tikėtis, kad šiame tarptautiniame muzikos leksikone bus patalpinta apie 30 mūsų muzikų biografijos.

Vilniaus universiteto kraštotyriminkų klubas "Ramuva" suruošė M. Mažvydo vakarą Vilniuje. Apie Mažvydą, jo darbų reikšmę ir literatūrinę kalbą paskaitė skaitė dr. J. Palionis. Mažvydo laiškų ištraukas paskaitė prof. J. Lebedys. Buvo išpildyta ir senųjų muzikos autorių kūryba.

Ienkijsje gegužės mėnesį vyks lėlių teatrų festivalis, į kurį vyksta ir Lietuvoje veikiąs lėlių teatras.

Kurklių (b. Ukmėrgės apskr.) dūdų orkestras buvo įsteigtas prieš 40 metų. Jį suorganizavo Juozas Alekna, dabartinis Anykščių vaikų muzikos mokyklos mokytojas. 1929 m. orkestras buvo naujomis dūdomis sustiprintas.

DAŽYMAS
Iš vidaus ir iš lauko
Tels'ngos kainos. Svarus darbas.
TEL. 499-1994

Kviečiame į talką!
Lietuvių Enciklopedijos leidykla, išleidusi eilę vertingų ir kažin ar bepakartojamų leidinių, iš naujo sutelkė jėgas prie ENCYCLOPEDIA LITUANICA, kurios bus 6 tomai. I-sis tomas yra jau išleistas. Maloniai kviečiame į talką jo užsiprenumeruojant.

Čikagoje prenumeratas priima: Draugo, Naujienų, Barcaus, Margučio, Jaunimo Centre pas p. Rožanską įstaigose, Marginių ir p. Tvero krautuovėse.

Iš ankščiau išleistų leidinių dar turime:

- 1. Lietuvių Enciklopedija — 36 tomai.
- 2. Vinco Krevės Raštai — 6 tomai
- 3. Mūsų Lietuva — 4 tomai.

Tai yra vertingos dovanos bet kuria proga. Jų kainos yra žemos, leidžiant dabar kaštuoti beveik dvigubai. Nedelsiant užsisakykite, nes atšargos yra nedidelės.

Adresas:
JUOZAS KAPOCIUS
361 W. Broadway, P. O. Box 95,
So. Boston, Mass. 02127, USA.
Tel.: leidyklos (617) 265 7730,
Namų (617) 282-2759. (sk.)

ARGI PRINCŲ LIETUVA?

VINCAS TRUMPA

Sulaukėme pirmojo tomo Encyclopedia Lituanica, kurios iš viso žada būti šeši tomai. Pagal pirmojo apimtį neatrodo, kad į šešis sutilps. Dailiai išleista, gražiai irišta, gausiai iliustruota. Tikrai malonu pavartyti ir paskaityti. Tikras informacijos aruodas anglų kalba. Lauksime sekančių tomų.

Nesiimdamas čia rašyti šio tomo, kuris apima A-C raides, recenzijos, skubu su viena labai di dele abejone. Redaktorius S. Sužiedėlis nutarė vietoje grand duchy ir grand duke of Lithuania rašyti grand principality ir grand prince of Lithuania. Įžangoje jis sako, kad angliškai didysis kunigaikštis ir didžioji kunigaikštija (jis vartoja kunigaikštystė) rašoma dvejopai. Jis sakosi, apsisprendęs už grand prince ir grand principality ir žada argumentus išdėstyti prie žodžio grand prince.

Nežinau, kokie tie argumentai bus. Gal jie įtikins? Bet tas argumentas, kurį jis jau dabar atskleidė, būtent, kad anglų kalboje tie terminai maišomi, labai abejotinas. Nežinau nei vieno rimto anglų kalba istorinio veikalų, kuriame būtų vartojamas terminas grand principality. O grand prince skamba kažkaip visiškai nežemiškai. Lyg koks šėtonas — didysis tamsybių princas! Nežinau nei vieno princas istorijoje, kuriam būtų duotas didžiojo princas titulas.

Kiekvienam aišku, kad anglų žodis duke kilęs iš lotynų kalbos žodžio dux, o duchy — iš ducatus. Turime šimtus viduramžinių lotyniškų dokumentų, kur Lietuva vadinama Magnus Ducatus

KRONIKA

Kultūrinė popietė Jaunimo centre, Chicagoje, sekmadienį (III. 15) buvo surengta Lietuvos foto archyvo. Tam proga buvo Paryžiuje gyvenančio mūsų grafiko Zibunto Mikšio darbų išleidimas skaidrių kolekcijos pavidale (leidėjas Lietuvos foto archyvas) ir nuotraukų konkurso rezultatų paskelbimas.

Popietės dalyviai turėjo progos ekrane pamatyti igudusio menininko ranka ir širdimi sukurtus Z. Mikšio ex-librisus. Pavyzdžiūsi lydėjo gana išsamus žodis aprašai apie ex-librisus ir apie kiekvieną rodomą ekrane. Šią tiesiog akademinę paskaitą apie ex-librisus popietėje skaitė Dalia Kolbaitė, neseniai grįžusi Chicagon iš Paryžiaus, kur studijavo meno istoriją.

Lietuvių foto archyvo nuotraukų ir skaidrių rengto konkurso rezultatus pranešė daugiausia šiuo konkursu besirūpinęs Algirdas Grigaitis. Spalvotų skaidrių konkurse pirmąją vietą laimėjo J. Prapuolenis, antrąją — A. Jelionis, trečiąją — J. Sablauskas. Atžymėjimus už atskirus darbus gavo: K. Daugėla, A. Jelionis, J. Sablauskas ir G. Valiūnienė. Už nuotraukas pirmąją premiją at-

siškai nelyginamos sąvokos. Mūsų kunigaikštėčių negalima lyginti su kokiais ten Valijos princiais. Itariu taip pat, kad visiškai be reikalo buvusieji karaliaus šalininkai dabar nori pralįsti su princas idėja.

FRANK'S TV and RADIO, INC.
3240 SO. HALSTED STREET Telef. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJS,
RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAIŠYMAS
SPALVOTOS TELEVIZIJS APARATAI

Perskaitytė Draugą, duokite kitiems pasiskaityti.

Velykinės Kortelės

RUSTCRAFT IR NORCROSS gamybos
Kiekvienai giminei ir draugams
DENNISON'S VELYKŲ PAPUOSIMAI IR
DOVANŲ ĮPAKAVIMAI
VELYKINĖS KORTELĖS SVETIMOMIS
KALBOMIS
DIRMAVONĖS ir KOMUNIJOS KORTELĖS

IAMA STATIONERS

"THE SHOP U-NEED" "THE SHOP U-NEEK"
6305-07 So. Kedzie Tel. PR 6-9102
Dovanos, Kortelės, Knygos, Rašt. Reikmenys ir Dennison Prekės

GERIAUSIA DOVANA — OFICIALI — PILNAI GARANTUOTA DOVANŲ PAŽYMĖJIMAI Į LIETUVĄ

(JAV Doleriais arba labiau pageidaujama rubliais)
Su DOVANŲ PAŽYMĖJIMAI, jūsų gimines gali pirkti USSR bet ką jie nori už pusę kainos ar ir mažiau.

S V A R B U ! Priimame užsakymus automobiliams.
REIKALAUKITE MŪSŲ NEMOKAMO KATALOGO.
INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 East 23rd Street, Second Floor
New York, N. Y. 10010 — Tel. 982-1530

HIGH RATES

Paid Quarterly
5% PASSBOOKS
5 1/2% INVESTMENT BONUS PLAN
6% \$5,000 minimum 2 YEAR CERTIFICATE
5 3/4% \$1,000 minimum 1 YEAR CERTIFICATE
Savings Insured to \$20,000
Highest reserves
BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
4071 Archer Avenue Chicago, Illinois 60632

1970 Chrysler Newport

Kaina nuo \$2,995.00
NEWPORT — 300 — NEW YORKER

Newport 2-dr. Hardtop
BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
4030 Archer Ave. — Phone VI 7-1515

NEW We Offer To Savers
ON SAVINGS CERTIFICATES OF \$10,000. OR MORE. 6% PER ANNUM 2 YEAR MATURITY
ON SAVINGS CERTIFICATES OF \$7,000. OR MORE. 5 3/4% PER ANNUM 1 YEAR MATURITY
ON SAVINGS CERTIFICATES OF \$5,000. OR MORE. 5 1/4% PER ANNUM 6 MONTH MATURITY
REGULAR PASSBOOK ACCOUNT Paid and Compounded Quarterly 5% PER ANNUM
Rate effective Apr. 1, 1970
NOW INSURED TO \$20,000
SAVE AT Mutual Federal Savings and Loan Since 1905
2212 W. CERMAK RD., CHICAGO, ILLINOIS 60608
Peter Kazanuskas, President Tel. 847-7747

NAUJI LEIDINIAI

● **Bronys Raila, DIALOGAS SU LIETUVIAIS.** Akimirksnių kronikos 2. Išeido Lietuvių Enciklopedijos leidykla 1970 m. I-liustruota dail. Kosto Jezerko. Tiražas 1000 egz. Knyga didelio formato, kietais viršeliais, 560 psl., spausdinta Lietuvių Enciklopedijos spaustuveje, 361 West Broadway, So. Boston, Mass. 02-127, kaina 7.00 dol., gaunama ir "Drauge".

Vargu ar suklysimė, sakydami, kad iš visų laikraštinių mūsų išėjusių spaudoje per pastaruosius pora dešimtmečių daugiausia ir vis "degančiomis temomis" yra prirašęs Bronys Raila. Tai jau bent keliomis gėntkartėmis pavyzdys tokios nepavargstančios plunksnos, o ką jau bekalbėti apie šmaikštų žodį, apie problemas pastatymą aštrių kampų, apie miniatiūrinės temos išplėtimą (ir nebūtinai blogąja prasme) į visą žurnalistinę studiją ir t. t. ir t. t.

Užgirtinas Bronys Raila (tegu su jo išvadamis ir tezėmis daug kur ir nesutinkant), kad jis vis sugebėjo savo periodikoje skelbtus raštus laiku nuo laiko surinkti vienon kupeton ir išleisti atskiromis knygomis. Taip atsirado jo straipsnių rinkiniai: Tamsiausia prieš aušrą (1960), Iš paskendusio pasaulio (1962), Laukių juosta (1966). Ir tenka tik apgalvoti, kad niekada savo gyvenime tokiu savo laikraštinių straipsnių surinkimu atskiruose leidiniuose nesirūpino nei Šimutis, nei Grigaitis, nei Bačiūnas, nei kiti vyresnieji. Parankiai vienoje vietoje tada turėtume spalvingą tam tikros epochos portretą, gal net įvairesnį ir ugningesnį negu jis paprastai būna jau atkiojus ir atvėsusius atsiminimus.

Manau, kad ateityje kiekvienas, kas tik istoriko ar ir šiaip literato humanitaro smalsumu norės žvilgtelti į šiandieninį lietuvių išėjusių bruzdėjimą, negalės jokiū būdu apsieiti be B. Railos laikraštinių straipsnių, sukauptų dar ir labai parankiai atskirose knygoje.

Nedaudant ir neieškant čia kokio nors lygybės ženklų, Bronio Railos straipsniuose užsimintos temos, aktualios, visa ta jo polemika su visais, visas tas tirštųjų graibstymas, ne visada ir vandenį nusunkus, ne kartą savotiškai primena Vinco Kudirkos "Tėvynės varpų" publicistiką. Atrodo, kad ir B. Railos šio žanro raštų prasmė ir amžius yra ir bus gana panašūs.

Naujoje stambioje B. Railos straipsnių knygoje "Dialoge su lietuviais", be pratarmės "Kronikininko mozaika," yra šie platūs skyriai: Knyga, kaip sniego gniūžtė, Hitlerio žvirgždai, Tėviškė be tėvynės, Atsakomybė, Mes ir pasaulis, Negalvojimo ir išvaikymo šūkių, Juristai ir gyvenimas, Skerspūvis per samanotą bakūžę ir Kova dėl laisvės: kas tai būtų? Kiekviename iš tų skyrių yra daugiausia vėl po keliolika straipsnių, kurie pravers ne vien tik istorikui ateityje, bet ir dar viskam apetito nepraradusiam dabartyje.

Bronys Raila Akimirksnių Kronikos 2

Bronio Railos knygos apklankas, pieštas Kosto Jezerko.

● **Vytautas Bagdanavičius, MIC, CULTURAL WELLSPRINGS OF FOLKTALES.** Translated from the Lithuanian by Jeronimas Zemkalnis. Published by Manyland Books, Inc. 84-39 90th St., Woodhaven, N. Y. 11421. Library of Congress Catalog Card No.: 70 - 92107.

Knyga yra 1966 m. Lietuviškos knygos klubo išleista "Kultūrinių gelmių pasakose" I d. angliškoji versija, papildyta vienu — aštuntuoju skyriumi: The Lithuanian Tale and Its Analysis. Autoriaus taikinytis šioje studijoje nėra kokia nors grynai lyginamoji folkloristika, bet ir gana drąsus užmojis, pasigavus įvairių tautų pasakose randamą Mokytojo ir Mergelės Marijos motyvą paekskursuoti drauge ir po teologijos, ir filosofijos, ir istorijos laukus.

Pasaulinio garso mitologijos ir religijų lyginimo prof. Mircea Eliade (skaito paskaitas ir Chicagoje).

CULTURAL WELLSPRINGS OF FOLKTALES

Vytauto Bagdanavičiaus knygos apklankas, pieštas P. Jurkuso.

gos universitete) apie šią V. Bagdanavičiaus knygą sako: "In this erudite and audacious book, Father Bagdanavičius presents a comparative analysis of several Lithuanian tales, an analysis that will certainly evoke many long and stimulating discussions."

Aplamai, šios visos studijos prasmė mums lietuviams yra ma lioni dar ir tuo, kad autorius šalia kitų tautų pasakos variantų įpina ir lietuviškuosius. Ogi apie mūsų tautosaką tas pats garsus Mircea Eliade sako: "Lithuanian Folklore is one of the richest in Europe".

Knygos kaina 5,00 dol., gaunama ir "Drauge".

● **MŪSŲ VYTIŠ, 1969 m. Nr. 3.** Leidžia Akademi. skautų sąj.

FILMU VAIKUMAI

Stipri gen. Pattono biografija STASĖ SEMENIENĖ

Tiek šiame krašte, tiek Europoje plačiai praskarabėjo gen. Pattono vardas II pasaul. karo metu. Ar kas gali užmiršti jo drąsulišką žygį paskui nacius — vokiečius per visą Europą ir Afriką, kuri paliko Rommelio žlugimo mirtį? Dar ir dabar daugelyje glūdi susižavėjimo kibirkštis tokio kalibro karžygiams, nors ir labai arogantiško atspalvio.

Tačiau nepadarėme klaidos, manydami, kad spalvotasis "Patton" yra antikariškas filmas. Anaiptol. "Oh, What A Lovely War" buvo karo pajukimas — farsas. Čia gi priešingai. Tačiau šis, stipriai pastatytas techniškai, meniškai ir vaidybiniai, yra nepaprastai protinai surežisuotas filmas ir taip užtikrintai siekia savo tikslo, kad jis padaro karą savo priemone, o ne — pagrindine tema. Susuktas Ispanijoje, filmas nėra apie karą, o tik apie Pattoną karo metu. Ir tai yra viena pačių geriausių ekrano biografių, bet kada pastatytų.

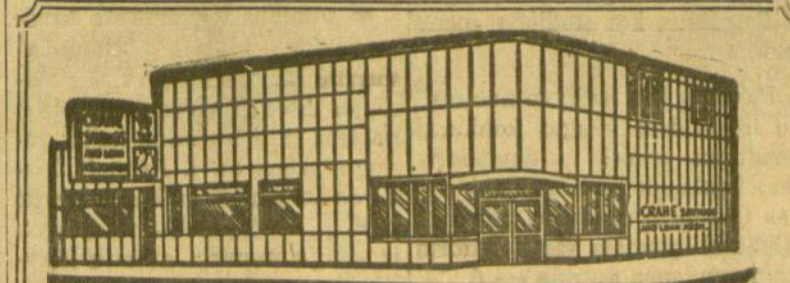
Patton vedė karą kaip įdūkęs maestro, dirguojas milijoninio sąstato orkestrui, laukiniškai grojančiam "1812 uvertiūrą".

jūdis. Redaguoja Ramunė Kvilytė, 5747 S. Campbell, Chicago, Ill. 60629. Administruoja Jonas Tamulaitis, 6744 So. Oakley, Chicago, Ill. 60636. Prenumerata metams: JAV ir Kanadoje \$5.00, Anglijoje 1 sv., kitur \$2.00.

Apie Akademinio skautų sąjūdžio ateitį žurnale kalba fil. dr. inž. Jurgis Gimbutas; bendravimą su kraštu liečia Vitalija Ruibytė, o apie pasimetimą ir veiklos atnaujinimo galimybes rašo Algis Lapšys. Duodama apšvi. informacijų iš lietuvių skautų praeities ir šiandieninės akademikų veiklos, visa tai paliustruojant nuotraukomis.

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines — Checkwriters
Nuomoma — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

MOVING
Perkrauste baldus iš arti ir toli.
A. BENIULIS
Chicago, Ill. 60629. Tel. RE 7-7083

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

5 1/4% 4 3/4%
Mokamas už Vieną Mėn. Certifikatų sąskaitas Minimum \$5,000.00
Naujas aukštas div. dendas mokamas už investavimo sąskaitas
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOŠIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
PIRMAD. ir KETVIRTAD. ... 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. ir PENKTAD. ... 9 v. r. iki 5 v. v.
SEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers
Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai — pitaikintni paveikslams ir skelbimams rėmai — metalu apdėti rėmai.
2400 So. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258-59

SPECIALI KAINA
\$10
Pusmetinis sušukavimas
Pilna kaina ...
MODERN IMPRESSION COIFFURES
THERESE RIZZONE, sav.
6655 S. Mozart — Tel. 776-7126
1/2 bloko 1 vak. nuo California ant 67-to
Antr., trečiad. ir šešt. 9 iki 5:30
Ketv. ir penkt. 9 iki 9. Sekm. ir pirm. uždaryta.

dramatiško išradimo, perkėlė Pattoną į gyvenimą ryškiai ir neišildomai.

Derėtų priminti jaunesniajai kartai, karingai atsižadančiai karui, kad Patton nepakentė veidmainystės. Jis kovojo dėl savo ištikinimų kruvina kare, kurį reikėjo vesti bet kuria kaina.

Kaip tikrasis Patton reaguotų į savo biografiją ekrane, sunku būtų pasakyti ar bent spėlioti. Tačiau gen. Omar N. Bradley, kurio viršininkas buvo Patton, o vėliau Bradley Pattono, pamatęs filmą, "įsakė" gamintojui Frank McCarthy: "Tik nepakeisk nė menkiausias detalės".

Gabus aktorius Karl Malden užtikrintai čia vaidina ir gen. Bradley rolę.

"Patton" yra 3 val. ilgumo, tačiau stebėtinai nekomplikuotas filmas, perluodas savo pasakojimą švariomis, paprastomis scenomis. Tačiau "Patton" paprastumas neveda prie subtilumo netekimo, netgi priešingai. "Patton" yra ir parašytas ir surežisuotas, siekiant tobulumo.

Šis retai šiais laikais puikus filmas yra pilnas humoro, ne pigaus, bet pagrįmto verto. Daug tokio humoro išplaukia ir iš Scott nuostabios vaidybos.

Grįžtant prie aktoriaus George C. Scott vaidybos, ji yra taip puiki, kad, atrodo, jog aktorius ne vaidina, bet gyventi gyvena savo

rolę. Tokį rolės išgyvenimą buvome papratę stebėti aktorių Rod Steiger ir Marlon Brando vaidyboje. 6 metų Scott, 1961 m. atsisakęs Oscaro nominacijos kaip ant raelis aktorius filme "The Hustler", greičiausiai gaus užsitarimą premiją už atvaizdavimą to ugnį ryjančio, rūgštaus liežuvio armijos vado — modernaus karo dievo George S. Patton Jr. Norėdamas nupiešti autentišką portretą to kontraversinio žmogaus, komplikuoto, prieštaraujančio mistiko, poeto, giliai religingo ro, pilno brutalumo ir tuo pačiu metu švelnumo, užsispvrisio, žiaurais ir kartu gana paprasto, Scott ne tik dvasioj, bet stengėsi įgyti ir fizinio panašumo, kas jam vispusiškai pasisekė.

Ir taip "Patton" yra filmas, kurį visa šeima gali džiugiai žiūrėti ir siebėtis, kad galima tiek daug malonumo išsinešti, pamatčius tą karišką filmą.

● **Panevėžio dramos teatras** vasario mėn. pastatė M. Bulgakovo pjesę "Didysis prologas" (Turbinų dienos). Režisavo J. Miltinis, muziką parašė komp. T. Makačinas.

● **Vilniuje išleista šeštoji V. Krėvės** kūrybos knyga, "Dainavos šalies senų žmonių padavimai". Knygos tiražas — 15,000 egz.

since 1914...
MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4040 ARCHER AVENUE CHICAGO, ILLINOIS 60632 PHONE: 254-4478

MIDLAND B-vė patarnauja laupant ir duoda namams įsigyti paskolas. Lėkėjame už pastikėjimą ir esame pasiruošę jums patarnauti ateitį. Spas-tos apdaruos iki \$20,000.00.

Frank Zogas, President

5% PASSBOOK SAVINGS — All Accounts Compounded Daily — Paid Quarterly

6% 2-YEAR SAVINGS CERTIFICATES (Minimum \$5,000)

LUIZ AUTO REPAIR
6643 S. KEDZIE AVE., CHICAGO, ILL. 60629
TELEF. — 436-3699
KAROSERIJOS, SPARNŲ (FENDER) TAIŠYMAS IR DAZYMO DARBAI
Atliekami tiksliai ir nebrangiai.
Savininkas Aloyzas A. Kuniskas

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

LIETUVIŲ STAIGA
ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711
Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad., trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmd. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

Siuvimo Mašinos — Dulkių Siurbliai

● BERNINA ● NECCHI ● ELNA ● VIKING ● PFAFF ● SINGER

ELECTROLUX HOOVER EUREKA KIRBY ROYAL IR KT.

Parduodame, nuomojame ir taisome siuvimo mašinas, dulkių siurblius prieinamomis kainomis ir sąlygomis. Turime dail. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiesčiuose.

B and B DISTRIBUTING COMPANY
A to Z Sewing machines and Vacuum cleaners
4081 ARCHER AVE. (Prie California Ave.), Chicago, Ill. Tel. 927-4702
Vedėja Arvydas M. DIKINIS

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.

REIKMENYS FOTOGRAFAMS
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. Prospect 6-8998

foto V. MAŽELIS

● vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
● portretūra
● meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

Tel. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

Detalė iš paliktosios Adomo Galdikos studijos ir jo paskutinis nebaigtas paveikslas. Praėjusių metų lapkričio 10 d. Adomas Galdikas pasakė savo žmonai: "Tėpuolė teptukas iš rankų." Ir daugiau jam ir studiją užėiti jau nebeteke. Nuotraukoje dailininko studijos kampelis, kokį jis paliko paskutinį kartą, neužbaigęs pradėto darbo. Nė vienas čia dailtas, net ir teptukas, nėra po to pajudinti. Dailininkas paprastai į savo studiją nieko pašalinio neįsileisdavo. Net ir žmona neturėjo teisės jos pačiuoti. Studiją šluodavo ir ją valydavo visada pats Galdikas. Pomirtinė Adomo Galdika darbų paroda Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, atidaryta balandžio 11 d.

Meno institute vykusiųjų Chicago ir apylinkės dailininkų labai rinktinėje parodoje laimėjo vieną iš pagrindinių premijų. Dabar individuali jo paroda Chicago dabartinės dailės muziejuje, be abejo, reiškia naują dailininko laimėjimą. Parodoje bus išstatyta 25 Kazio Varnelio darbai.

Paroda muziejuje vyks iki gegužės mėn. 10 d.; lankymo valandos antradieniais, trečiadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais nuo 10 val. ryto iki 5 val. popiet, ketvirtadieniais nuo 10 val. ryto iki 8 val. vak. ir sekmadieniais nuo 12 val. iki 5 val. popiet. Pirmadieniais muziejus uždarytas.

• Muzikės Alice Stephens veiklos jubiliejai. Muz. Alice Stephens 1930 m. pradėjo pedagoginį darbą ir įsteigė savo dainavimo studiją Fine Arts Bldg. Chicagoje. Nuo studijos įsteigimo šiemet sukanka 40 metų. Taipgi šiemet minėtina ir Alice Stephens moterų choro 30 metų įsteigimo sukaktis. Šiuo metu sukaktuviniškai profesoriauja Chicago Conservatory College of Music, Marijos aukštesniojoje mokykloje, vadovauja Chicago lietuvių operos moterų chorui, Aidutėms ir kt. Margučio pastangomis organizuojamas plataus masto sukaktuviniškai pagerbimas, kuris bus gegužės 23 d. Jaunimo centro didžiojoje salėje.

• Romo Viesulo paroda Romoje. Kovo mėn. 5 d. Čia Jungtinių Amerikos Valstybių patalpose buvo atidaryta žymaus lietuvių grafiko Romo Viesulo kūrinii paroda. Romas Viesulas nuo praėjusių metų rudens dėsto grafiką amerikiečių Temple universiteto Dailės mokykloje Romoje. Šioje parodoje, drauge su kitų trijų amerikiečių dailininkų darbais, yra išstatyta ir vienuolika Viesulo grafikos kūrinių. Visi jie yra įkvėpti žymiųjų moderniosios muzikos kompozicijų ir pasižymi savo originalumu, siekiant atrasti bei išryškinti vaizdo ir garso santykius.

Lietuvių dailininkas prof. Romas Viesulas šiandien jau yra pripažintas ir įvertintas visame dailės pasaulyje. Dailės studijas jis yra baigęs Freiburge (Vakarų Vokietijoje) ir Paryžiuje. Emigravęs į Jungtines Amerikos Valsty-

bes, Romas Viesulas per pastaruosius dešimt metų dalyvavo visose svarbiausiose amerikiečių dailės parodose tiek Amerikos žemyn, tiek Europoje ir Azijoje. Už savo kūrinius yra laimėjęs visą eilę žymiųjų premijų. Romo Viesulo kūrinių pradą Romoje tęsis tris mėnesius.

• Pasaullio Lietuvių archyvas (5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636) gautąją medžiagą iki 1967.12.31 suregistravo. Jo turimas turtas skaičiais taip atrodo: archyvinis skyrius turi 305,923 lapus, bibliotekinis skyrius — 16,783 knygas bei brošiūras, ir 96,067 žurnalus bei laikraščius. O muziejinis skyrius turi 10,362 dalyku, kurių tarpe yra vėliavos, antspaudai, organizacijų ženklai, fotografijos, žemėlapiai ir kt. Iš viso sudaro 429,125 vienetus. 1968 m. ir 1969 metų gautoji medžiaga dar neįregistruota.

• Prof. Viktorui Ruokui, žinomam mūsų mokslininkui, vasario 26 d. suėjo 85 metai amžiaus. Sukaktuviniškai gimė 1885 m. Daugėliško valsčiuje, Švenčionių apskrityje. Mokėsi Vilniaus seminarijoje, bet kunigu netapo. 1912 m. baigė Odesos universiteto agronomijos — chemijos skyrių, o 1914 m. ir Maskvos agronomijos institutą. I pasaulinio karo metu aktyviai reikėsi lietuviškose draugijose. 1919 m. atgavino Dotnovos žemės ūko mokyklą ir ligi 1920 m. buvo jos direktorius. Vėliau profesoriavo žemės ūki akademijoje Dotnuvoje. 1909 m. parašė ir išspausdino "Naminį gydytoją", 1920 m. pirmąjį chemijos vadovėlių lietuvių kalba. Vėliau dar paruošė ir išleido visą eilę vadovėlių agronomijos studentams; drauge su prof. Ig. Končium parašė "Palangos kraštą". V. Ruo-

kis kūrė ir pirmuosius lietuviškus dirvožemio, kristalografijos, mineralogijos terminus. Šiuo metu tebegyvena okup. Lietuvoje.

zige, anuomet pažymėjo, Čiurlionį turėjus "labai didelių muzikinių gabumų".

• Leono Urbano paroda Kanadoje, Toronte, "Picture Loan Gallery", 3 Charles St., West atidaryta kovo 20 d. Paroda galerijoje vyks iki balandžio 4 d. Lankymo valandos savaitės dienomis nuo 12 val. iki 6 val. vak., ketvirtadieniais iki 9 val. vak., sekmadieniais galerija uždaryta. Dailininkas gyvena Australijoje. Šiuo metu jis pats yra atvykęs Amerikon ir čia su savo parodomis bus JAV ir Kanados galerijų svečias.

EXPERT BODY WORK
PROGRESS-PAŽANGA COLLISION EXPERTS
A & J. STANEVIČIUS
(Fender) Pilnas Pataisymas
Plauname — Ištepame — Dažome
Motoro, Karoserijos (Body), Sparnų
2637 W. 47th St., Tel. LA 3-9663
Chicago, Illinois 60632

NAUJI PATVARKYMAI
Dabar galioja persiuntimui apmokėtu muitu siuntinių į U.S.S.R.
Palengvinama daiktų klasifikacija, kaikiuriems dalykams pakeičiamas mitas, ir t.t.
SENA PATIKIMA FIRMA
Ir toliau tarnauja vis augantį klientūrą, yprastu tradiciniu būdu, kaip tarnavo 40 savo egzistavimo metų.
Jei esate vienas iš tūkstančių mūsų patenkintų klientų, dėkojame Jums už jūsų paramą. Jei ne, prašome išbandyti mūsų patarnavimą ir tada jūs mums dėkosite.
PASTU GAUNAMI SIUNTINIAI TĄ PAČIĄ DIENĄ PARUOSIAMI PERSIUNTIMUL.
Naujausio katalogo ir naujausių patvarkymų kreipkitės į
GLOBE PARCEL SERVICE, INC.
723 Walnut Street, Philadelphia, Pa. 19106
TEL: — 215 925-3455
NEW YORK CENTRAL OFFICE
220 Park Ave. South, New York, N. Y. 10003
TEL. — 212 982-8410

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME
THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS
— TĖVAS IR SŪNUS —
MARQUETTE FUNERAL HOME
IKVNS MODERNIOSKOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Telef. GRevehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWnhall 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

PIRKITE DABAR TIESI OG NUO MR. NELSON
Saviainko
SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3911 West 111th Street
Didžiausias Paminklų Planų Pasirinkimas Visame Mieste
Telef. — CEdarcrest 3-6335
Vienas Nokas nuo kapinių

EUDEIKIS
Laidotuvių Direktorai
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Trys Moderniškos Kopolyčios
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YARds 7-1741-2

KULTURINĖ KRONIKA

• Adomo Galdiko pomirtinė paroda Čiurlionio galerijoje, Chicagoje įvyks balandžio mėn. 11 - 19 d. Tai bus pats didžiausias įvykis šio sezono lietuviškųjų dailės parodų eilėje. Bus reta ir gal paskutinė proga pamatyti tiek neseniai mirusio mūsų žymiojo dailininko darbų ir tokioje parodoje, kokios reikia laukti metų metus.

GĖLĖS
Vestuvėms, banketams, laidotuviams ir kitokioms progoms
GUZAUSKŪ
Beverly Hills Gėlinyčia
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
Tel. PR 8-0833 — PR 3-0834

Arba į bet kurį mūsų skyriaus atstovą
PHILADELPHIA, PA. 19123
1013 N. Marshall Street
WA 5 - 8878
BALTIMORE, MD. 21224
3206 Eastern Avenue
DI 2 - 2374
SO. BOSTON, MASS. 02127
390 West Broadway
AN 8 - 8764
CHICAGO, ILL. 60632
4102 Archer Avenue
Tel. 254-4144
BRANCH CHICAGO, ILL. 60622
2242 W. Chicago Avenue
BE 5 - 7788
CLEVELAND, OHIO 44119
787 East 185th St.
486 - 1836
DETROIT, MICH. 48210
6460 Michigan Avenue
TA 5-7560
OMAHA, NEBR. 68107
5524 So. 32nd Street
731 - 8577
PITTSBURGH, PA. 15223
346 Third Avenue
GR 1 - 3712
LOS ANGELES, CALIF. 90026
2841 Sunset Blvd.
213-382-1568
SAN FRANCISCO, CAL. 94122
1236 — 9th Avenue
LO 4-7981
TRENTON, N. J. 08611
730 Liberty Street
LY 9 - 9163
WORCESTER, MASS. 01604
82 Harrison Street
617-795-3347
ELIZABETH, N. JERSEY 07201
956A Elizabeth Street
354-7608
HAMTRAMCK, MICH. 48212
11415 Jos. Campau Avenue
305 - 6350
KANSAS CITY, KANSAS 66102
18 South Bethany
AT 1 - 1757
MIAMI, FLORIDA 33138
6405 Biscayne Boulevard
FR 9 - 8712
MINNEAPOLIS, MINN. 55114
217 E. Hennepin Ave.
FE 2 - 4908
NEW BRITAIN, CONN. 06052
97 Shuttle Meadow Avenue
Tel. 224-0829
NEW YORK, N. Y. 10003
101 First Avenue
OR 4-3930
PARMA, OHIO 44134
5432 State Road
749 - 3033
ROCHESTER, N. Y. 14621
683 Hudson Avenue
BA 5 - 5923
VINELAND, N. J. 08360
Parish Hall
West Landis Avenue
609-691-8423
SEATTLE, WASH. 98103
1512 N. 39th Street
ME 3 - 1853
SOUTH RIVER, N. J. 08882
168 Whitehead Avenue
257-2113
HARTFORD, CONN. 06103
11 Charter Oak Ave.
249-6255
CENTRAL OFFICE NEW YORK
220 Park Avenue South
New York, N. Y. 10003 — Tel. 212 — 982-8410
GLOBE PARCEL SERVICE, INC. yra PODAROGIFTS, INC.
Igaluoti imti dovanų užsakymus iš Sovietų gamintų daiktų: automobilių, šaldytuvų, televizijos aparatų, motociklo, rūbų ir t. t.

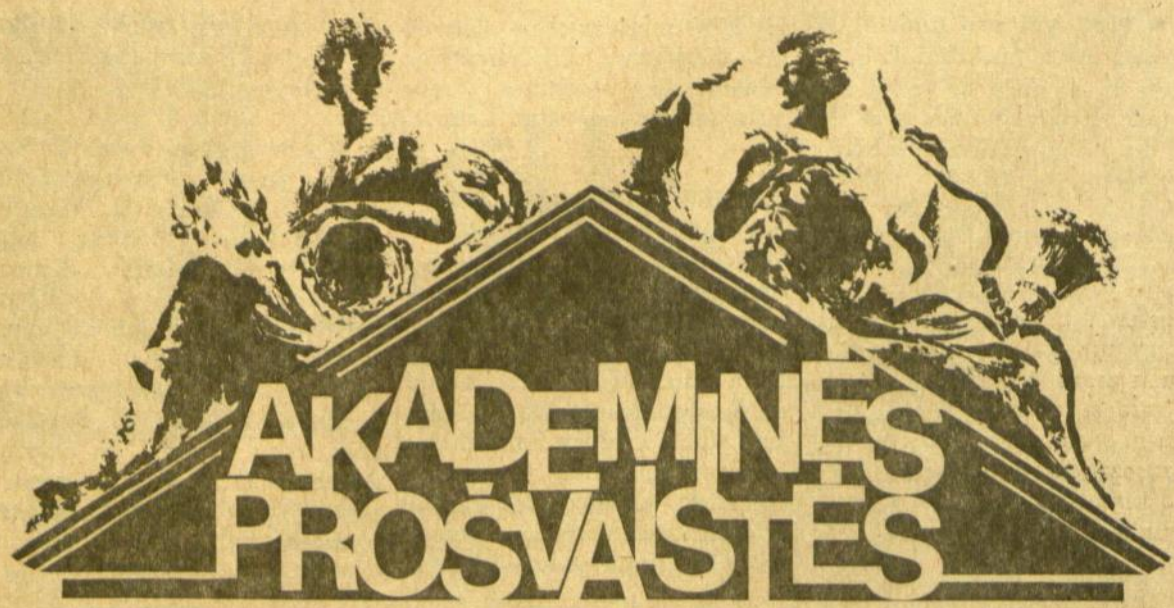
HIGHER INTEREST ON SAVINGS
6% PER ANNUM
ON SAVINGS CERTIFICATES OF \$5,000. OR MORE, 2 YEAR MATURITY
5 3/4% PER ANNUM
ON SAVINGS CERTIFICATES OF \$1,000. OR MORE, 1 YEAR MATURITY
PASSBOOK AND CERTIFICATE SAVINGS INSURED TO \$20,000
Interest is compounded daily and paid quarterly on all accounts. Standard Federal pays the highest legal rate of interest on all savings. Deposits received by the 10th of any month earn from the first of that month. Deferred Income Certificates are available at rates of 6% and 5 3/4%.
STANDARD FEDERAL
Savings and Loan Association of Chicago
ASSETS OVER \$141,000,000.00 RESERVES OVER \$12,400,000.00 (more than twice the legal requirements)
4192 Archer Avenue at Sacramento ■ Chicago, Illinois 60632 ■ VI 7-1140
HOURS: Mon., Thurs. 9 A.M. - 8 P.M. • Tues., Fri. 9 A.M. - 4 P.M. • Sat. 9 A.M. - 12 Noon • Wed. Closed

FRANK ZAPOLIS
10% — 20% — 30% pigiau mokėsit už apdraudą nuo ugnies ir automobilio pas
3208 1/2 West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GA 4-8654 ir GR 6-4339

A. VILIMAS MOVING
Apraustas perkaustymas — Įvairių atstumu —
823 WEST 34th PLACE
Telef. — FRontier 6-1882

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktojų Asociacijos Nariai
STEP. C. LACK IR SŪNOS
(LACKAWICZ)
2424 W. 69th Street Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd Place Tel. VIRginia 7-6672
PETRAS BIELIONAS
4348 S. California Ave. Tel. LAfayette 3-3572
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 So. Lituania Ave. Tel. YARds 7-3401
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. Halsted Street Tel. YARds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. Lituania Ave. Tel. YA 7-1138-1139
VASAITIS - BUTKUS
1446 S. 50th Ave., Cicero, Ill. Tel. OL 2-1003

Remkite dien. "Draugą".

REDAGUOJA ALEKSANDRAS PAKALNIŠKIS, Jr., 3948 S. Artesian Ave., Chicago, Illinois 60632

STUDENTŲ ORGANIZACIJŲ PROBLEMOS

Lietuvių studentų organizacijos dar yra gyvos, tačiau jų padėtis vis blogėja; narių skaičius mažėja, organizacijų valdybos lyg užmigusias ir studento rolę visuomeniniame gyvenime praranda savo ankstyvesnę įtaką. Jokių būdu negalime teigti, jog atžalyno šiomis organizacijomis trūksta, nes moksleivių skaičius tikrai didelis. Mes tai matome, tik pažūrėję į liuanistinių mokyklų mokinių skaičių. Pavyzdžiui, Toronto liuanistinė mokykla turi apie penkis šimtus mokinių, Chicago bei Citero liuanistinės mokyklos turi panašų skaičių. Be abejo, ir kitų apylinkių padėtis panaši. Bet kiek šių miestų studentų priklauso studentiškomis organizacijoms? Aiškiai, žymiai mažesnis nuošimtis nei moksleivių pačių moksleivių organizacijoms. Neuzginčysime, kad bendras lietuvių skaičius išėivijoje vis mažėja, bet tas mažėjimas nėra toks didelis, kad pateisintų toki mūsų organizacijų žlugimą.

Kažkodėl studentų organizacijos nepasiseka pritraukti moksleivių ir ilgiau pasilaikyti vyresniuosius studentus (akivaizdžiai tai matome ateitininkuose, kur retas draugovių ar korporacijų narys virš dvidešimt vienerių metų, retas lankantis "graduate school"). Priežasčių tam gali būti visokių, ir jas pilnai apibrėžti reiktų platesnių sociologinių tydijų. Tačiau neretai matome, kad pačios organizacijos — jų struktūra, ideologijos, užimtos visuomeninės pozicijos — kaltos dėl jų pačių smukimo. Čia pateiksime keletą šio vyksmo priežasčių.

1. Organizacijų ideologijų prasmės praradimas

Beveik visų mūsų organizacijų ideologijos buvo sukurtos laisvoje Lietuvoje, kurioje visa situacija labai skyrėsi nuo dabartinės ir šionyktės. Kas tada buvo svarbu, nebūtinai yra svarbu šandien. Laiko dvasiai keičiantis, turi keistis ir ideologijos perteikimas. (Nenorime teigti, kad ideologijos būtinai visą savo prasmę praranda, kad kiekvienas laikas privalėtų turėti skirtingą ideologiją, akcentuojame tik tai, kad ideologijos turi būti pristatomos naujesniu būdu. Pavyzdžiui, Amerikos konstitucijos tekstas visiškai nėra iš esmės pasikeitęs, tačiau ką jis reiškia dabar, skiriasi nuo to, ką jis reiškė net prieš dvidešimt metų.)

Studentų tarpe nėra atsiradę tokių žmonių, kurie būtų bandę pritaikyti savos organizacijos ideologijas dabarčiai. Mes vis laukdavome iš vyresniųjų organizacijos narių šitokio ideologinio pritaikymo, bet jiems tą darbą atlikus, mes tą pritaikymą ka tegoriškai atmesdavome. Todėl dabar mes patys šį darbą turime atlikti. Ir tai nėra neįmanoma: ateitininkų studentų sąjūdį pradėjo kadaise taipgi studentas Dovydaitis, Santaros-Sviesos organizaciją čia atgavino taipgi studentas Kavolis, jis kartu su kolega Vardžiu įsteigė ir dabar nega-

luojančią studentų sąjungą, gi studentas Vygantas net prasiveržė į "Pax Romana" vadovavimą. Bet pastarieji trys pavyzdžiai visose tose organizacijose reiškėsi 1950-60 metais.

Kitaip sakant, mes patys turime savas organizacijas padaryti prasingomis, kad i jas stotų moksleiviai. Tai atliksime, dirbdami ir galvodami, o ne aimanuodami.

2. Neprisitaikymas studentijos dvasiai

Pastaruosius penkeriuos metuos Amerikos studentija pradėjo reikštis politinėse bei socialinėse srityse. Čia galėtume suminėti demonstracijas prieš Vietnamo karą, už negrų civilines tieses, reikalavimus turėti daugiau įtakos universitetuose bei eile kitų pavyzdžių. Pritariame ar nepritariame šioms veiksmams, bet turime pripažinti, kad jų įtaka didesnė negu ankstyvesnių studentų "panty-raids" ir korporaciniai liaukai. Dabartinis lietuvis studentas, patekęs šion universitetų dvasion, negali pasitenkinti vien lietuviškų organizacijų susirinkimais, kuriuose yra sprendžiami tokie svarbūs klausimai, kaip "einamieji reikalai", "kalėdiniai bei velykiniai šokiai", iškylių ir stovyklų ruošimas.

Minėtų dalyku, be abejo, rei-

reikalus tvarkant atskirai, leidžiant studentui pasirinkti jam idomesnį dalyką.

Rimtesnėje programoje turėtų būti liečiami ir tie klausimai, kurie dabar jaudina Amerikos studentus. Kadangi mes studentai esame Amerikos piliečiai, tai Amerikos problemas vis tiek yra ir mūsų problemas. Mes neteigiame, kad lietuviškos organizacijos neturėtų rūpintis tautiniais reikalais (nes tada nebūtų iš viso prasmės stoti i lietuviškas organizacijas), bet negalime taip pat ir grynai vien tik tais reikalais domėtis.

3. Nekreipimas dėmesio i moksleivius

Čia reikalas labai aiškus. Jei organizacija pageidauja narių, tai jos būsimus narius turi kopuoti. Pavyzdžiui, Amerikos universitetuose įvairios organizacijos tuoj pat prikimba prie pirmokų, kviesdamos juos i savas organizacijas įstoti. O kokias pastangas mes, lietuviai studentai, dedame, norėdami pritraukti abiturientus, kaip dažnai kviečiame juos i organizacinius susirinkimus bei kitokių parengimus?

Pats ryškiausias pavyzdys yra Lietuvos studentų sąjunga praėitų keturių metų begyje. Kolegos K. P. Zygo kadencijoje, LSS centro valdyba visas jėgas telkė jaunimo kongreso ruošimui, visiškai

Būtų ne pro šalį, jei organizacijų atstovai šio skyriaus redaktoriui prisųstų medžiagos, nes kitaip jis savo ofisą bus priverstas uždaryti...

čia, bet manytume, kad vien tik jų neturėtų pakakti. Rimtesniam studentui nuėjimas i šitoki susirinkimą yra lyg ir grįžimas i mamos virtuvę tik be jos skaniai padarytų valgių.

Kadangi šitie banalūs reikalai visada užima tiek daug laiko, tai jo paskui nebėlieka rimtesnėm paskaitom bei diskusijom. Jei organizacija nori pritraukti moksleivius, tai ji turėtų labiau įprasminti savo susirinkimus, turėti kokią bendrą metinę programą, kuria vadovaujantis, būtų galima tuos susirinkimus ruošti. Neskaitant stovyklų, ką gi naujo ar įdomaus išmoka mūsų organizacijų studentas? Jei moksleivis žinotų, kad atėjęs i susirinkimą ką nors išmoks, tai noras dalyvauti studentų organizacijose padidėtų. Gal būtų galima atskirti einauosius reikalus ir grynai organizacines problemas bei balius

užimrdama skyrių reikalus bei moksleivius — abiturientus. Galime sakyti, kad kongreso stovykla pavyko, bet tik dėka vyresniųjų pasišventimui ir talkai. Jei vien LSS būtų buvusi šios stovyklos organizatorė, tai vis tiek nebūtų joks laimėjimas, jeigu stovyklos ruošimas, bei nukreipimas dėmesio i kitus reikalus būtų buvęs Sąjungos mirties priežastimi. Kad LSS mirusi (gal šiais metais atsigaivins?) matome iš praėjusių kelių patetiškų suvažiavimų (iš tikrųjų ne suvažiavimų, bet studentų atvažiavimų i viešbučius) ir skyrių bei centro valdybos visiško neveiklumo.

Galime tačiau čia ir teigti, kad tos organizacijos, kurios daugiausia dėmesio kreipia i moksleivius, daugiausia jų ir pritraukia.

*

Gegužės mėn. pradžioje Lietuvos rimtesnės programos, šituosvių Bendruomenė ruošia studen-

tų simpoziumą. Iki šiol apie šį simpoziumą turime labai mažai žinių; nežinome kas jaunimą simpoziume atstovaus, nei ką jie diskutuos. Tikimės, kad rengėjai, kviesdami organizacijos narius, parinks atstovus ir iš dešinės, ir iš kairės, ir iš vyresniųjų, ir iš jaunesniųjų.

Būtų tikras laiko bei energijos gaišinimas (net blogiau) — sky-lėtas žinių perdavimas apie dabartinę studentų padėtį, o tai galėtų net Lietuvių Bendruomenėi nusmailstyti klaidinančias gaires jos ryšiu su lietuviiais studentais, jei atstovai būtų tokie, kurių minčių susiderinimas parodytų vien tariamą studentišką solidarumą. Tai, deja, daug kur prasilenktų su tikrąja studento padėtim. Kitaip sakant, rengėjai turėtų skirti daug dėmesio i atstovų rinkimą, atsindami, kad organizacijų pareigūnai bei veikėjai nėra būtinai patys gabiausi ir taip pat kad tie, kurie turi oficialias pareigas, gali būti atitraukę nuo tų studentų, kurie nesutinka su oficialiais rėmais. Visų organizacijų platformos yra gerai žinomos, tad ir tikimės, kad Lietuvių Bendruomenė nenori vien tik jas dar kartą išgirsti.

Simpoziumo programą ruošdama, Lietuvių Bendruomenė, be abejo, pagalvos, ką galima laimėti tokiu trumpu simpoziumu. Programa turėtų būti konkre-ti—klausimai apibrėžti ir iš anksto pranešti atstovams, kad jie galėtų pasiruošti. Diskusijos be žinių yra tik plepėjimas, o viso to pakankamai turime ir dabar. Taip pat negalima tikėtis, kad kokie nors svarbūs ideologiniai ginčai bus tokiam simpoziume išspėsti, kad "generacijų ar kartų" skirtumas bus visiems patenkinamai išaiškintas. Šituos klausimus galima šiek tiek liesti, bet jei programa tikrai jais pasitenkintu, tai simpoziumas pasidarytų tik proga atstovams parodyti savo retorinius gabumus.

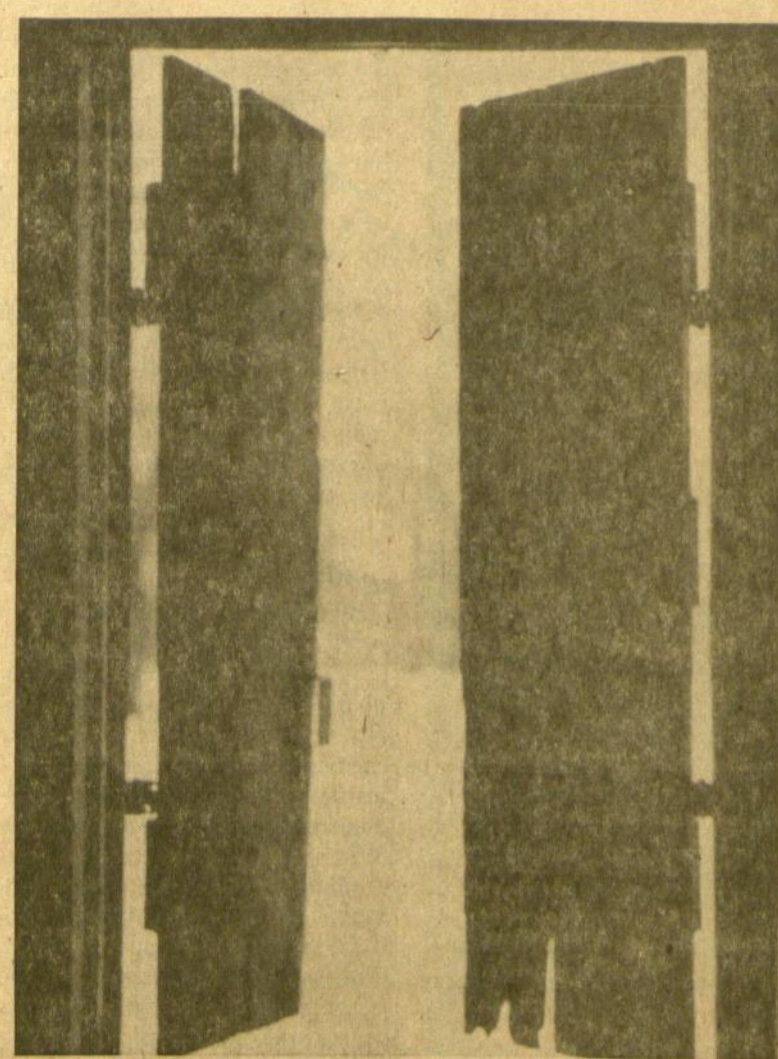
Tikimės, kad atstovai simpoziume teiks padiskutuoti ir tokius klausimus, kuriuos mes šitame straipsnyje išskėleme, nes studentų organizacijų gyvybė ar mirtis tampriai rišasi su visos mūsų išėivijos ateinančiais metais.

Kestutis Girnius ir Aleksandras Pakalniškis Jr.

— Tikras jaunikas ir vieną koją karstan ikėlės, antra i vestuvinės polkos taktą muša!
— Aš bandžiau būti ateistu, bet nutariau, kad neapsimoka, nes nėra švenčių.
—Įvykus bėdai, visuomet galima pasiguosti, ypač kuomet tai ne mūsų bėda.

— Don Maržu's

— Sunku tikėti, kad žmogus sako teisybę, kai žinai, jog pats, būdamas jo vietoje, pameluotu-me.
— H. Mencken

Laukiant pavasario...

Nuotrauka Aldonos Zailskaitės

Studentai ateitininkai Chicagoje ritasi pirmyn

Vasario 28 d., šeštadienio vakare Nainių bute susirinko daugiau kaip 30 draugovės narių. Šį kartą turėjome svečių paskaitininką kun. A. Grauslį. Jo paskaitos tema sukosi apie pasauli- liečio naujas galimybes įsijungti i kunigystės ir apaštalavimo darbą. Remdamasis Vatikano Antrojo suvažiavimo dokumentais, paskaitininkas išryškino, kaip ir kiek tam tikri varžtai buvo atleisti to suvažiavimo metu.

Po trumpų diskusijų, sekė meninė programos dalis. Įvyko vieno šionyktės draugovės nario parašytos dramos, komedijos, tragedijos ir satyros "premjera". Vienaveiksmis "spektaklis" užkabinokartų skirtumas lietuviškosios ir ateitininkiškosios veiklos fone.

Sekė įvairūs pranešimai, iš kurių buvo ypač įsidėmėtina ateinančių Velykų dieną ruošiami studentų šokiai. Jie bus 29 d. 7: 30 v. v. K. of C. Hall, 2036 W. 69 St. (Marquette Parke). Visi laikini ir amžini studentai kviečiami!

Studentų ateitininkų Korp' Satrija Chicagoje išsirinko naują valdybą. Ją sudaro: Daiva Matulionytė, Aleksandras Pakalniškis Jr., Marytė Smilgaitė ir Aldo-

na Zailskaitė. Naujas korporacijos globėjas — Jonas Soliūnas. Pirmasis šios valdybos šaukiamas susirinkimas įvyks kovo 21 d. (šeštadienis) val. vak 6:41 S. Albany. Po šio susirinkimo meną praves Čiučionis galerijos direktoriaus skulptoriaus Petras Aleksa.

Studentų ateitininkų draugovės susirinkimas Chicagoje įvyko kovo 20 d. 7:30 val. buvo ir apie genocidą kultūroje kalbėjo "Draugo" redaktorius Br Kvilyls.

Kovo 29-tą dieną įvyksta studentų ateitininkų rengiamas šokiai Chicagoje, 110 of C Hall, 2203 W. 69th St. 7 val. 30 min. vak.

"Akademines Prošvaites" liks grynai Aleksandro Pakalniškio Prošvaitės, jei organizacijų valdybos nesiteiks prisijusti jam bent susirinkimų pranešimus ar aprašymus. "Akademines Prošvaites" yra visų lietuvių studentų iš visu pasaulio universitetų puslapis. Pasinaudokime. Pasirodykim, kad esame dar gyvi!

TEATRAS IR GYVENIMAS

Mintys iš studentų santariečių rengtos paskaitos

Vasario 6 pas Gabrielių Gedvilą Chicagoje įvyko studentų santariečių rengtoji paskaita, kur apie avangardinį teatrą kalbėjo aktorė-režisierė Dalia Juknevičiūtė-Šimoliūnienė. Tema sukosi apie vieną to teatro šaką — aplinkos teatrą.

Pagal muziką John Cage, "tai, kas užima ar dirgina akį ar ausį, gali būti savotiškai pavadinta teatru". Teatrinis įvykis sudarod iš žiūrovų, atlikėjų, teksto (bet ne būtinai), juslių stimuliu, vaidinimo ploto apimties (be arba su architektūra). Visus teatrinis įvykius galima sugrupuoti i keturias grupes: negrynas gyvenimas (demonstracijos, žygiai, gatvės judėjimas), intermedia (atsitikimai), aplinkos teatras ("Living Theatre" pastatytas "Paradise Now"), ir grynas menas (tradicinis teatras). Visoj Amerikos politikoj jaučiama konfrontacija — problema prieš problemą — be išspėdimo. Tai

ya savotiškas teatralinis įvykis. Komplikuotas socialinis audinys veikėjų ir žiūrovų įsipareigojimų ir jų aspiracijų sudaro teatralinį įvykį. Šiame susirinkime buvo veikėja, žiūrovai, ir tekstas. Kiek jis buvo teatrališkas? Šandien yra labai sunku nusakyti, kur baigiasi gyvenimas ir kur prasideda teatras.

Aplinkos teatras pagrindinai sudaro trys interakcijos. Atorių santykis tarpusavy yra pats tradiciškiausias, pats pagrindinis, bet ne vienintelis. Vien tik šito santykio spektaklyje neužtenka. Aplinkos teatre publika yra kviečiama dalyvauti pačiame vaidinime. Kartais net sunku atskirti, kas yra publika ir kas veikėjai. Santykis tarp žiūrovų ir išpildytojų yra taip pat senas ir tradicinis. Veiksamas scenoje sukelia tam tikrą įspūdį žiūrove. Tas įspūdis yra ne scenos veiksmo imitacija, bet jo variacija. Žiūrovas išgyvena asmeniškai asociacijas. Tai y-

ra tam tikras atoveiksmis scenoje vykstančiam veiksmui. Be šitu veiksmių, kartais yra naudojama elektroninės technikos pagalba. Kartais tie elementai pasidaro svarbesni už aktorius, ir palie-

Deja, čia ne šio skyriaus redaktoriaus krepšys. Jei jis turėtų tiek medžiagos, kad galėtų netinkamą medžiagą mesti lauk, tai būtų idealu. Tačiau kaip matome iš šio numerio, mažai studentų tebando ką nors rašyti...

Nuotrupos apie jaunimą

"Penkių stulpų turgaus aikštėje" pastatymo recenzijoje:

"Daugelis žiūrovų didžiai pagyrė taisyklingą vaidintojų tarseną, kas šiandien, ypač Jaunimo Teatro vaidintojų amžiaus žmone, jau atrodo dideliu dalyku. Buvau sužavėtas ir aš. Nuėjau užkulisin jų pasveikinti. Ten, tarp aktorius namučio parsivežti atvažiavusių tetyčių ir mamųčių, tarp laimingo autoriaus ir režisoriaus benardantis aktorijų būrys, deja, tarpusavyje šnekėjosi išimtinai vien "čiabuviškai". Tai, žinoma, nieko stebėtino ir išvados iš to padarau. Tik tiek, kad užmiršau ko buvau nuėjęs... (Titas Guopis, "Akiračiai", 1970 m. Nr. 1).

Poezijos vakaro Algamantui Mackui atminti apraše:

"I programą atsilankė nemažai ir jaunos publikos. Ir gerokai apsamojuosiu, ir konservatyves nēm šukuosenom. Tai, žinoma, džiugino. Nesmagu tik, kad ne vienas jų jautėsi tartum kaimo daržinėje: uždangai pakilus ir scenai nušvitus plepėjosi tarpusavy, stumdėsi aplink praviras duris, salėje rūkė, kėlė kojas ant priešais esančios eilės kėdžių atarami ir kitaip rodė savo didelį "kultūrinį praaugimą" visų scenoje vykstančių "niekelių" atžvilgiu. Iš tikrųjų, jeigu gražiam jaunimui lietuviškas žodis nerūpi, nereiškė jo ateiti. Lietuviškas žodis dar nėra ubagėlis, kuriam kiekvieno paiko ir neišauklyto pusbenėlio atsilankymas reikštų garbę ir pasididžiavimą. Amerikietiškas jaunimas savo teatruose kitaip laikosi." (Algirdas T. Antanaitis, "Akiračiai" 1970 m. Nr. 1.)

Valstybinės sąmonės ir bokalo rūpesčiuose:

"Mes rūpinamės daugia link mavaikariis ir baliukais negu savo tikslais — ugdyti jaunime tautinę ir valstybinę sąmonę, lietuvišką atsparumą ir drausmingumą. Kas iš to, kad jaunimas šiaip taip sugeba sumekenti Gaudėmus igitur? Kiek iš mūsų perskaitom naujus lietuviškus romanus, ar įsigilinam i naujas poezijos knygas? Argi lietuviškas drausmingumas randamas alaus bokale?" (Eglė Juodvalkytė, "Akiračiai" 1970 m. Nr. 1.)

ka tik mechaninės priemonės. Tradiciniam teatru yra charakteringas vieno dėmesio centras. Aplinkos teatras neišsizada vieno dėmesio centro, bet papildodo daugiafokuso principu. Spektaklis, pasinaudojantis daugiafokuso principu, kiekvieną žiūrovą veiks skirtingai. Tokiame spektaklyje, režisieriaus rolė atskirus efektus ar įspūdžius apjungti vientisumu yra perleidžiama žiūrovui. Kiekvienas žiūrovas išsineša savo spektaklį.

Aplinkos teatro spektaklis gali įvykti specialiai pakeistoje arba surastose ir nepakeistoje aplinkoje. Richard Schechner, New Yorke sudarytos "Performance Group" režisierius savo spektaklius stato garaže. Kiekvienam vaidinimui jis yra atitinkamai perkonstruktuojamas. Spektakliai, kurie vyksta kapuose, katedrose, bet kokioj atrastoje ir nepakeistoj aplinkoj, sudaro tikrąją aplinkos teatrą.

Aplinkos teatrui veikalas arba tekstas nėra būtinas. Tekstas gali būti pretekstas statyti vaidinimui. Jis yra savotiškas žemėlapis, kurį režisierius gali paimti i "sudavoti" taip, kaip jam patogu.

Paskaitą sekė klausimai ir kvutė.

Jūratė Jakštytė